Контрольный экземпляр

МАССАВА А СУББОТНИКЕ ГІО!

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхетаI

СЕ-РАЧЕЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШОАТТА, 20 АПРЕЛЬ, 1985 ШУ. ● № 47 (7082). ● Мах 3 кеп.

22 АПРЕЛЕ В. И. ЛЕНИНА 115 ШУ ДУЗ

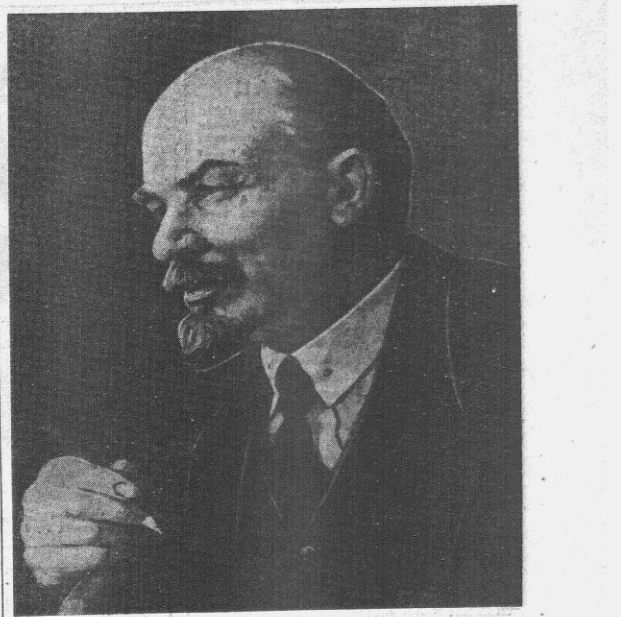

Владимир Ильич Ленин (Сурт диллад художника П. Васильева). ТАСС фотохроника.

ОЗИЕВ Салман

ЛЕНИНГА

ПОЭМА ТІАРА ДАКЪА

Сийлахь Ленин,
Из яьа сийле,
Инста боарам,
Оза тараз,
Цхьанна сага
Ших дуйен тІа
Корош дац,
Бокъо йоацаш,
Миска, ГІийла
Дакъа хилхьаш
Муъхьал, яраз,
Шоаш мел хьийгар
Тахан ноаЦца
Доацаш бац,

Лоаман халикий
Хьоцара безам,—
Шоай дегашка
Цар хьо ларлІар,—
Мотто ала
Йиш ца хиллаз
Донкха да,
Хіара юрта,
Хіара десал
Хьох шоай да.
Шоай бабчча лоарХіаш,
Дега ала,
Дега безам
Хьона луш ба.

Сага кІерам
Боацаш ваьхар
Хіанз Ильича
Лампа боагош,
Гіоз а вяьна,
Хьона баркал
Яхаш ва.
Шерчашца ший

Лаьттийг ваьхар,
Хіаьз траекторца
Гота йоаллош,
Да а хинна,
ЮкъаР лаьтта
Оахаш ва.

Дешар ховрех
Цхьа саг воацаш,
Баьде яьха
Муъхьал, яраз,
Шоаш мел хьийгар
Дешар, хьалхьал
Шерра дегІадена я.
Цхьаннга юрт ше
Говзаш боацаш,
Эргалдинад,
Юртий сурташ,
Нах хІанз даьхьал,
ГІоза ваьхар
Долаш ба.

Лоаманхоша
Сийлеш, хьона
ДегІа памятниташ дагІа,
Шоашта вешш,
Хьо шоай бабчча
Воландь.
Лоаман нахах
Хьайна, хьона
Мел волчоп хьо
Дег чу вагІа,
Хьоцара безам
Дагахь боккха
Воландь.

Вай халкъашца
Хіара денна,
Шоаш мел долча

Боахі толам,
Рьяьа хинна,
Хьа сийдолча
Цверца боах,
Халитъашг паргІатдаха,
аьйна,

Іа баь сийлахь
Боккха хьехам
Ших дуненна
Хьоанам-телаш,
ДІатакбоах.

Хьа сийлахьча
Байракха кІал,
Іа ткелла ша
Керда дуне,
Сийрдадаьнна,
Толамашца доацаш латт.
Даймах хьо
Вуьшта, дахьал,
Хьа ниъ ваьсна
Хилар бахьне,
Цу тІа дахьна,
Дунен халитъашг дІаэттад.

Хьа хьехамах
Пайда эцаш,
Хьона мутІахь
Мел йогІучна
Даймахна,
Хьо лергвоацаш,
Дийна-ва,
Хьа сийрдача.
Наькъах тешаш,
Цу тІа ваьхна
Водачунна,
Хьа ниъ санна,
Хьо массэза вахарга.

ВЕТЕРАНАШЦА ВІАШАГІКХЕТАР

Селхан КПСС Нохч-ГІалгІай обкома заседаний залера республикин кулгалхошца вІашагІкхийтар парте, тІема, къаьхьегама ветераназ.

ВІашагІкхетар хьадийллар парте обкома секретара З. А. Яндиевс.

ТІаккха гулбеннарашта хьалхашка кхаьдай дир КПСС обкома хьалхарча секретара В. К. Фотеева. Цо шерра дийцар республика дегІаучча кариГІенна ДІахоРча перспективех, парте XXVII сьезда нахкъахьара еча кийчонах. Ветеранний терко Наназар экономически соцнакопин вахар дегІаьхьувучара цхьадолча низкъалуга дешашта. ГІо дийцар пайгара цу гІулакхашта шоай низ а хьыхьаш а ГІадерзадара.

Ветеранаша вахара еррига гача оагІонашца гойтара бер латена тІулакхех дийцар уьхаза къамаьлаш даьча партен къаьхьегамен ветеранний республикинн совета председателза, ГІ роднейни мехдидьтта института доцента В. И. Филькина, партен къаьхьегамен ветеранний городской совета председателза Г. А. Раздорене, парте а тІема а ветерана Б. И. Магомаева. Коммунистически парте ЦК, Советски правительство ветеранний хьалхе гІуллакхий хадданза йоазкъо яраь дохаш чоагІа хам беш а республика общественни лаьхарче хьинаре даьха лоацарздолаш а хилар дІаьхьа.

Бухсоцпан парте ветеранаша даьна хаттарашта эоп делар В. К. Фотеева. Цар маьхера предложенеш, вай вахар нразегІа, цІенагІа хилар чоагІа хьалте долаш Шоай бабчча лоарХіаш, Дега ала, Дега безам Хьона луш ба.

ВІашагІкхетаре ишта бар партре Грозненски городска хьалхара секретарь Н. И. Семенов, НГІАССР Министрий Совета председателза заместитель А. И. Иванов.

КЪАХЬЕГАМА ЦІЕЙ

Грознерча предприятешкара, организацинкара, учреждененашкара 20 шо реле шоашт ше лерхІахьох лаьца хьалхе денз хоаашт нхад коммунистически субботник дара йолча городской штаб. Цар инзанца а, кхоачамашца а хьежжа из да е дац хьакъах тохкамаш даьд штабо, ладнйгІад тайп - тайнарча къаьхьегама коллективаш отчатлаш. Из деш къаьстта теркам тІаухийтар чура резервашт хьагучнхара, алхха кхоьв энергоресурсаш, бийдал, материалаш мара дІа ца йохийташ ца ду диЙнахьа дерзбар хьалхе кхьастдара. Ишта, терказдар шоай массезарча бадда поттигашца къаьхьгардолчар а городе улицашка, кошка лостами цхьалхоь ешГ хургболчар а доахарздола жулаш, царна пергІатен хийнах бог а хьабара лерш эшар Іалаидара йоахо йнар.

«ЦІе шоаттадеи» хьаГІахьчалехьа цун чогагІа хІаизе шоай даьхь ионъебзйта кхийнад цхьаболчар. Машиннаьхьхоша 28 состав дІа-юха йнгай цхоьчча доагора-энергетически ресурсех найда а эодин, бить тепловоз товбабо, маневрови бригадай 41 вахта шоаш даьккха эзар сом пятилетка фонде дІаденнад.

Ишта организаторски массово - политически бох чахьбаьккхар бахьан долиш хІара мера В. И. Ленин вай-ча денга хьоачаш чахьдоаккхин дола шоай традицинни къаьхьегама цІей барт- цхьоагІошца дезде, цунна хІаракъе ма хулла духхагІа даьха юкъедаьха дагабоьлаш тахан арабаьннаб гроснецан.

Іурре а денз шоай балха моттигашка дІаэттав Грознерча 70 эзар соагІа болзло, 170 эзар соагІа бар город тоаьь хозьеш ва.

Города промышленни предприятешца таханарча дийнахьа арахецарца цхьа инзанан сом совгІа мах бола продукци, цох дикка дакъа пачча-хьалхен дикала Знак тІаитташ я.

Хьоь доагора - энергетически ресурсаш дІа а йохийташ, болх беш я 30 предприятин организацин, 900 цех, участок, смена, бригада, верриГІа дІалаьрхІача 10 эзар саг. Цу гІулакха оидо даьха юкъеъку Ленина орден ленеча «Грознефть», «Аргтехнаш» объединенеи, «Союзавтоматстрой», «Автоспецобоудование» оньгчо - экспериментальни заводана, макаронни фабрика, кхича колективаша.

Къаьхьегама цІей деадеча уьк дийнахьа шоай пятилетка заданеи хоачаньпхьалха лаьрхІа я Грозненски консервани ю завод, маьхта кодедеш ю комбинат, Нохч - ГІалгІай «Промстройматериалы» объединене РСУ, кхыйола предприятеи организацин, хІаьта ишта шш эзар болхло.

Города къаьхьегамхой шоаш даьккха 183 эзар сом пятилетка фонде дІадала лаьрхІа бе.

С. ШАБИЕВ.

Де дезараш— доккхий гІулакхаш

Уьк деношна М. Д. Миллионщикова цІерагІча Грознерча мехнидьтта института активаш зале города вузий студентийн председателийн вІашагІкхетар хилар республика кулгалхошца. Катирвой а цар хьехамчаш а болча балхнабар КПСС Нохч - ГІалгІай обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, обкома секретарь З. А. Яндиева, обкома отделий заведующеш. КПСС Грозненски горкома хьалхара секретарь Н. И. Семенов, НГІАССР Министрий Совета председателя заместитель Т. У. Мазмудхаджиева. Грозненски горисполкома председатель В. М. Шамардин, КПСС обкома бехкотхкаме боллхоп, министерствай, ведомствай кулгалхой.

ВІашагІкхетар хьадиллар ВЛКСМ Нохч - ГІалгІай обкома секретара Г. Чумакова.

Таханара студент — из на кхоьна общественни производство, Інаман лаборатора къаьхьегар, кагирхой хьехам-ча хинна дІаотта вегар. Хьаста из мишта хургва ха дезаш да ткаш, хІана аьлча, хьаГІаоагІача шийтталагІча пятилетке цунна хьалхашка оттаргдараш доккхий декхарш да. Цудухьа, царца хинначча вІашагІкхетаре КПСС обкома хьалхара секретарь В. К. Фотеев, аллхх республика дехкоаре дІаьхьувучара дІахо де дерхІахьех дийца Іанзар. Къаьстта а белгалдаьккхар, тІедилалача ГІулакхаш болх бехкотхкаме йоаза кхетабаркх доаь дош.

ВІашагІкхетаре къаьмаьл дир Грозненски дехкьадьта института, университета а ледиститута а студентана И. Серебрикова, А. Мельниченкос, Л. Тариевас, А. Висирова, П. Янгуркаевас. Цар дийнар студентий вахаре найсьлча проблемех: дешара а салаГара а материалын базах, производственни практика ВІашГІехьыянкхарах а къаьхьегама семестре даьча лаларах а, знаней дикал лаккъярах.

Нохч - ГІалгІай паччахьалкхен университета комсомола номерта секретара Г. Сайдаевас студентий - цІерагІа барнаш йьлар республика кулгалхошта, вІашагІкхетаре бахкарах.

В. К. Фотеева жоп делар студентий дуккаьча хаттарашта.

Цул тІехьа тІа вузий студентий художественни самодеятельносто коллективаша доккха концерт делар.

КПСС ЦК ПОЛИТБЮРО

КПСС ЦК Политбюрон ший агрІанарча заседане хьакха а хьежа, Ібгіпнр 1985 шера 8 апреле КПСС ЦК хиннча вІашагІкхетаре промышленни объединенийн предприятейи, колхозни а совхозни а, производственни бригадай кулгалхоша, специалисташеи Іилманхоьнен тайина предложенеи хьалхара тІаерзаяь мероприятеи.

Из вІашагІкхетар дола хана тайина предложеноеи, Политбюро уьк заседане белгалйа даххара, боккхача лоарХіаме а моХи экономически социальни дегІаболабара керттерен достижени нийсдаь ра, производствена интенсификаци ара, боахама механизми управлении эргалькха тоьара, къаьхьегама коллективаш хьинарг инициативеи айяра.

Политбюрос ССР Госплана, СССР Госснаба, СССР финансай Министерствана, кхыча министерствашгеи ведомствашгеи ГІадилад вІашагІкхетаре тайна предложенеш гергарчеи а ларбаьлар ле дезарани кийчделга а КПСС ЦК-ан ССР Министрий Советен уж ДІачулулга а. Цу цхьан хинна къаьстта уйла ГІайохийтарГІа планированн товара, Іилман ларда тІа из дуьхаГІа бакъъяра, предприятета тІехьгІеди дола дІаяьвзи хьокхаши а хІаьта ишта пергара хьеахаш йола отчетни данеш а кІезигІара. Этара хьалдаьча аргІанарча дезкар да боахама механизм Іилма - технически прогресс сихъяран арахецча продукце дикал лакхъярш тІоагІа-гІа тІаерзеяр. Цунна ГІадерзадь хила доза къаьхьегама коллективашта еш йола экономически стимулировани, къаьхьегамхошта еш йола материалнин моральнин поощрени эргалькха товар, къаьхьегам вІашГІехьбаккхара бригадни формаш дегІайоаларя, этара хьалха боахама расчета принципаш тІа а йоалаеш. Цо агІбнбаьна бартбоашт лаьрдаьй управленеи, цхьа-ьнна йоазан буруь тохарбан мехнидьтта дахаран эпа материалаш кийчьо керда мощносташ болх бе йолаболийтарга, турбаш дуккха а духхагІа арахецлта. Чахьдаха кийчдьяь гІулакхий комплексо йнш хуьлйтарга мехдьятта, газови промышленносто а геологе организацеп а балха технично - экономически хьокхаш дикка тоьара. СССР Энергетически программа задеи хьоачашгьра хІаназ дардоаьна - хьалаш вІашТІехьоахарга.

Минчмерета организацеш халкъа боахама металлопродукци доаттаяра тІехьайнаьрах доа дош дийна а дийна, Политбюрос иу тайнара гІулакх металлургически ларагІа а тайпара ГІадийтар СССР-ен Украински ССР-ен Хьбожка металлурге минастрашца и. П. Казанцан Д. П. Галинцан, царгара хьалдІкхар поанта кагарча предприятеп балка тІа наьха саьнна эргало елга, пятилетка чакхйоалуча шерара планови заданеи тешнаме хоачашгьлата Іалаидар. СССР Госплаеи Госснабен, машиностроительни Министерство, энергетикан электрификацеи Министерства, кхыча министерствашан ведомствайн аргІалхошта тІадожадьяь халкъа боахама иу доарХіаметІаре йолча халкъа уйла чоагІа-гІа банхьяра, предприятета тІехьгІеди дола дІаяьвзи хьокхаши а хьаьта ишта пергара хьеахаш йола отчетни данеш а кІезигІара. Этара хьалдаьча аргІанарча дезкар да боахама механизм Іилма - технически прогресс сихъяран арахецча продукце дикал лакхъярш тІоагІа-гІа тІаерзеяр. Цунна ГІадерзадь хила доза къаьхьегама коллективашта еш йола экономически стимулировани, къаьхьегамхошта еш йола материалнин моральнин поощрени эргалькха товар, къаьхьегам вІашГІехьбаккхара бригадни формаш дегІайоаларя, этара хьалха боахама расчета принципаш тІа а йоалаеш. Цо агІбнбаьна бартбоашт лаьрдаьй управленеи, цхьа-ьнна йоазан буруь тохарбан мехнидьтта дахаран эпа материалаш кийчьо керда мощносташ болх бе йолаболийтарга, турбаш дуккха а духхагІа арахецлта. Чахьдаха кийчдьяь гІулакхий комплексо йнш хуьлйтарга мехдьятта, газови промышленносто а геологе организацеп а балха технично - экономически хьокхаш дикка тоьара. СССР Энергетически программа задеи хьоачашгьра хІаназ дардоаьна - хьалаш вІашТІехьоахарга.

Политбюрос хьажа а хьежа, йоазабаллий цхьадолча мехкий — СЭВ-а членийн организацеша дакъа а доацаш окислени яьча рудай Кривброжски горбо - обогатительни комбинат хьалъара СССР Министрий Совето кийчьеь предложенеш.

Къоабаллийтар даим баха юртарга мотгиташка болхача дезалашта чуІе цІенош хьаьдеи доахан: эцеи колхозаша, совхозаша, юртбоахама кхыча предприятешгеи организацеткеи телача вредний, боарамех йола предложенеш. Цо дикагІдола хьалаш вІашТІехьдоахарга кадраш юрташа чоагІа-гІаьлийтара, гІо дерзда юрташкахьара нах баха пункташ дІахо тоьара.

КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советен соІцан тІа белгалъяьлй город Ереванан городской боахам 1986 — 1990 шерашка дегІаболабалара программа. Цу программо лерхІ чуьк цІенош, дешара даха ха йоацача берий уьрженеш, юкъарча дешара школаш, больницаш, поликлиникаш, городекий коммунальни боахама цхьайолча ткы объекташ дикка дукхаГІа хьалъелгеп эксплуатацие Дагелгеп. Белгалдаьдй производственни объекташ, йоахала материальни сеташ хьалъела, реконструкци елга, шерьелга, хІаьта ишта Армянски ССР столица фен хинн бассейнаш бІех ца йаьтара тІадерзадь гІулакхаш чакхдоахилга.

КПСС ЦК Политбюро заседане дийнад паччахьалкхен, боахама, социально - культурин тІирсан хьалдара а Коммунистически партен Советски паччахьалкхен аралъарна политически гІулакхий а цхьадолча кхы дешаш.

ЛЕНИНА ГIУЛАКХ ДАХАШ А КОТДУВЛАШ А ДА!

Ленина орден лелаераша дувц

НИЗ КХОБЕРГБАЦ

Ткъо шу хинна Iац аз кулгалдеш йолча звенос хьажкIаш кхею. Дукха а механизатораш санна из кура культура езаенна ва со а. Доалдарген къахьегарген хьежже дика хьийкъе хьахул хьажкIаш. Цхьа шу дIадахнйтадац звенос планагIа яха йоагIарел шозза а кхы дукхагIа а хIара гектара тIара хьажкIаш ца йоахаш.

Иштта, карарча пятилетка дикъ шера 5002 тонн фуалъяьха хьажкIаш яьхай са звенос 200 гектар хулача кхай тIара, планагIа яха йоагIараш 2120 тонн йолаш. ХIара гектара тIара 71 центнер а йоаккхаш къаьстта дика хьувкъайнр оаха из культура дIадахача шера.

Кхы а лакхагIа хьувкъам кхебир Кодзоев Бахьаудина кулгалдеча звенос. Цун механизатораша рекорд а оттаеш 200 гектар долча лаьттан хIара гектара тIара 106,3 центнер а йоаккхаш.

Карарча шера хьажкIаш хьувкъаяра КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме хиннача вIашагIкхетаре дакъа лоацаш вар со а. Аз чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIар республика гIорбаьннача хьажкIаш лелараша Кодзоев Бахьаудина, Захаев Лечас, Гайтамиров Ширване, Чеботарев Николая, кхыбараша из маьхе культура ювцаш даьча къамаьлашка.

Цар а кхы дукхача механизатораша а санна, дош лу аз, лакха хьувкъам болаш хьажкIаш хьалкхеяра низ ца кхобеш ха ца къовсаш къахьега, 200 гектара тIа хьалкхеергья звенос из культура укх шера а. Лаьтта хьалхе а кийчдаь Iодиллад. Агротехника бокъонаша дIа ма деххара минеральни органически удобренешца хьаьндаьд, дика фу Iалащдаьд, техника кийчъяьй. Лоацца аьлча, индустриальни технологегIа хьажкIаш хьалкхеярца дувзаденна деррига балхаш сихен дикен чакхдахара мел эшар долаш ба механизатораш. Тха звенос а декхар тIаэц хIара гектара тIара карарча шера 70 центнерал кIезигагIа йоацаш хьажкIаш яха. Из да КПСС XXVII съезда са звеноцарча болхлоша кийчду совгIат.

Ю. ГЕЛИСХАНОВ,
Назрановски района «40 лет Октября» яхача совхоза звеньевой, Ленинен Къахьегама ЦIеча Байракхен орденаш лелаер.

В. И. Ленин Смольне телефона тIа ва. (Сурт диллад РСФСР искусствай заслуженни деятела П. Васильева). ТАСС фотохроника.

Ленина байракха кIал, Коммунистически парте кулгалца — долле, коммунистически кхолламаш деча керда коталонаш яха!

(КПСС ЦК ТIахьехамашцара).

ДОТТАГIАЛА ДОАЗОШ ШЕРЛУ

Ленински район вай республике йоккхагIчарех я. Укхаза бахаш а болх беш а ва кховзткъа къамех вола бIаь ткъо эзар совгIа саг.

Цун доазон тIа я республике керттерчарех йола предприятеш. Царех я Октябрьски революце орден лелаю «Красный молот» «Автоспецоборудование» яха заводаш, швейни производственни, художественни промыслай объединенеш, экспериментально-мебельни фабрика, гIишлошъю, транспортни, бувзама организацеш. Цар арахеца фонтании арматура, цементировочни агрегаташ, автомашиний подъемникаш, кхыйола продукци вай мехка меттел доазол арахьа а чIоагIа хоаташ я.

Тха районе я студентийн дешархойи эггара йоккхагIа йола отряд. М. Д. Миллионщикова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта институтеи Л. Н. Толстойя цIерагIча Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университетеи, ворхI техникумеи училищеи, 30 школеи ПТУ-ен дешаш ба итташ эзараш студенташи дешархойи.

Оаха хам а бу, йоакхо а ю республика бахархошта кхетам балараи цар культурни хьашташ кхоачашдараи Iалаьмате дукха деш йолча Х. Нурадилова цIерагIча къаман, М. Ю. Лермонтова цIерагIча эрсий драматически театрий, Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен «Вайнах» ансамбла а филармоне а, краеведчески музея, республикански а кхыча а библиотекай, вай ханарча дикъ кинотеатра коллективай.

ГIаддахарца цIераш йоах вай КПСС XXVI съезда делегат, СССР Лакхехьарча Совета депутат «Красный молот» завода электросварщица Умалатова Сажи, РСФСР заслуженни артисташ Цицкиев Мухьмад, Амаев Дагун, Белоглазов Владимир, НГIАССР заслуженни артистка Яндиева Тамара, башха-дикача спортсмений Тузникова Лидия, Себиев Рамзан санна болча къонача ноахала викалий.

Городе а районе а шерра яхь яьржай КПСС XXVII съезда, Коталон Денна, стахановски болама 50 шу дизара даха ма доаггIара накъадахара. БIаьш, эзараш болча къахьегамхоша хIапзле рапорташ деннад шоаш пятилеткаш кхоачашъярах. Царех я «Автоспецоборудование» заводера А. Федоренкос кулгалду бригада коллектив, токарь Р. Шовхалов, шлифовщик А. Кравец, швейни производственни объединенерча ши бIаь гаргга къахьегамхочо кхоачашъяьй пхе шера заданеш. Царна юкъе я № 1 йолча филиалера швея Т. Тарасенко, № 6 йолча цехера Р. Магометова, художественни промыслай объединенера раскройщицаш Л. Шахабова, Т. Букалиева, дукха кхыбараш.

Кхетадеш да, иззал нах бахача районе царна интернациональни кхетам балара болх боккхача лоархIаме хилар. Цу гIулакха тха идеологически активо пайда нйбу кхетам балара балха йовзаш йолча формехи методехи. ХIаьта республика кхыча районашка цу хьакъехьа чакхдоахаш долчарел совгIа цхьаькха цхьа хIама а да тхацига укх тIеххьарча иттех шера ший моттиг хьа а лаьца дIаэтта.

ХIанз массазара традици лархIа йиш я Къулбаседа Кавказа лоалахарча автономни республикай столицай сийлахь-воккхача баьчча цIи лелаеча йиъ района къахьегамхой доттагIала тIехьа дIа-юха леладу гIулакхаш. Цкъа-дале, цар социалистически яхь лелаяра договораш увттаду, царна итогаш ю, котбаьннараштa аргI-аргIагIа карара кара тела автономни республикай столицай КПСС горкомеи горисполкомеи ЦIе байракхаш лу.

Цул совгIа хIара шера август бетта ерригача районий викалаш цхьаннахьа вIашагI а техе доттагIала фестивалаш чакхйоах.

Районаш меттел къаьсткъаьста предприятеш, дешара заведенеш я шоайла айхха безамеи пайданеи гIулакхаш дIа-юха леладеш.

Боккъонца дола цIейш санна чакхдувл «Красный молот» а г. Махачкалерча М. Гаджиева цIерагIча а машинашъеча заводий делегацей вIашагIкхетараш. Шоай балха гIулакхий даькъе карагIдаьнначох а динза дисачох а дагабаьнна ца Iеш, цар цхьана чакхйоах предприятешка «доттагIала вахташ». Цига шоай говзал гойташ хул керттерча професех бола къахьегамхой. ТIаккха цехашка митингаш чакхйоах, белгалбаьннараштa совгIаташ, памятни сувенираш лу. Бухсоццаш Ленина памятник долча а бахе цу тIа зизаш дохк хьаьшаша а фусамдаьша а.

Халкъий доттагIала орден лелаеча Къулбаседа-Кавказски горнометаллургически институте (г. Орджоникидзе) дешаш болча кагийча нахаи мехкараштеи юкъе хIанз дукха доттагIий ба вай Къахьегама ЦIеча Байракха орден лелаеча Грозненски мехкдаьтта институтa студентий. Цар цхьана еча фестивалашка самодеятельни артисташа концерташ лу, спортивни командаша яхьаш чакхйоах, кагирхой общежитей вахара хьалашка, дарбан-спортивни лагерий гIулакхашка хьож.

Цу шинна а дешара заведене шоай салаIара зонаш я. СКГМИ «Цей» яхаш, ГНИ «Буревестник», «Агой» яхаш. ХIара шера путевкаш дIа-юха хувцаш уж цхьана салоIаш хулга вIаштIехьдоаккх.

Соахка духхьашха Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен университета И. Асхабов керте лаьтта «Ваганты» яха гIишлошъеча студентий отряд хилар город Ардоне балхаш деш. Цар къахьийгар консерваш еча заводе. Цкъаза сменагIа 60 туб маринованни томаташ кийчде вIаштIехьдоалар кагийча наьха. Завода кулгалхоша яхачох, цу тайпара лакха къахьегама овсарле йолаш цIаккха а къахьийгадац цига.

Цул совгIа студенташа цу городерча № 2 йолча юкъерча школа ши кабинет тоайир, берий беша, ПТУ-5 коаэша лостам бир. Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа дакъа лаьцарий дезалашта новкъостал дир.

Студенташа шоай дакъа юкъехухь бахача наха кхетам балара беча балха а. Цар лекцеш йийшар «Халкъий доттагIал», «Цхьан дезале санна» яхача темагIа. ДоттагIала сайренаш, дискотекаш вIаштIехьйоахаш, студенчески отрядий районни фестивалашка, агитбригадай хьажарашка дакъа лоацаш хилар цига вай студенташ. Иштта беркате балхаш дарах царна елар ВЛКСМ Ардонски райкома Сийлен грамота.

Цу тайпара масалаш кхы а дукха доаладе йиш яр. Цар къаьгта хьагойт доттагIала наькъашца вай вахара ерригa оагIош тIа-тIа йIаьхегIа хулаш, вIаши чIоагIагIа ювзалуш хилар. Цох хьахур диста, лархIа хала дале а мах баь варгвоацаш боккхача лоархIаме да.

Карарча шера март бетта со хилар город Нальчике йиъ района викалаш шоаш соахка баьча балха итогаш яра вIашагIкхийттача. Цига котъяьннарг лаьрхIар город Орджоникидзера Ленински район. Котало хIара шера моллагIчунга дале а цхьаннега кхоач, хIаьта юкъарча доттагIалах доалача беркатах массава а кхув.

М. ПАРХОМЕНКО,
парте Ленински райкома шоллагIа секретарь.

Ленина орден лелаераша дувц

ГIОЗА ВАХАР

Дукха ха я укх дунен тIа вахаш аз яьккхар. Советски Iаьдалца цхьана хьалкхийнав, теш хиннав цун иразеча шерий а халача ханий а. Теш хинна ца Iеш, сайна могача тайпара дакъа а лаьцад из чIоагIдеча.

Са да Жарап а цун дай а ахархой хиннаб. Шоай кулг а ш ц а хьаьнала къа а хьегаш, нахаца Iимерза бахаш а. Даьхено хьалхашка оттадеш дола декхараш дизза кхоачашдеш а хьабаьхкаб.

Iалаьмате йоккха паргIато я вайга кхаьчар. Цудухьа тахан къаьстта эхь да общества шийгара дIадехар дIа ца луш вахар, гIалаташ дувлийтар. ЦIаккха а дицде йиш яц В. И. Ленина аьнна: «Общество ваха а вахаш, общества гIулакхашка дизза дакъа ца лацар вIаштIехьа дац» яха дешаш.

Советски Iаьдал далалехьа Iалаьмате къиза а нийрча а кхел хиннай вайнаьха, цудухьа цу Iазапа кIалхардовлар духьа, Ленина хьабийла сийрда никъ бахьан долаш денале дакъа лаьцад вай халкъо. Советий Iаьдал доаккхаш а, чIоагIдеш а, лорадеш а.

Революци хиннаецаре, таханара паргIато, дийша нах, ираз дола тахане, тешаме кхоане хургьяцар вайга.

Вай парте а правительства а хьинаре къахьег советски наьха вахар кхы а гIозагIа хилийта, тIом боацаш адам сапаргIата дахийта, кхы а чIоагIагIа ираз долаш вай Даьхе кхоаненга йига гIерташ.

Советски халкъа хьалторо кхы а чIоагIагIа тоаергья кастта хургйолча ленински парте аргIанарча XXVII съездо.

А. ДЗАУРОВ,
РСФСР школа заслуженни хьехархо.

ТХА ДАКЪА А ЮКЪЕГIОРГДА

Ер шу къаьстта белгала да берригача советски наха кастта хургйолча парте XXVII съездаца, Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизарца. Цу лоархIамерча цIейшта накъайодаш шийгара доагIа дакъа юкъедахьа лаьрхIад СМУ-4 чуйоагIача Зудилова Алла керте латтача тха штукатурий-малярий бригадо а.

Ховш да, коллектива барт-цхьоагIо хилча моллагIа гIулакх хало йоацаш чакхдаккха низ кхоачалга. Иштачарех я, ала деза, тха бригада, цудухьа укх шера цхьоалагIча квартала план 140 процент кхоачашъе вIаштIехьдаьннад бригада.

Отделочникий керттера декхар да цIенош чура хоздe хар — лерттIа хьахарца, кIир тохарца, басараш хьакхарца кердача фусаме ваха ховш волча сага квартира дог хьестаргдолаш хилийтар. Из гIулакх дика кхета а деш хьинаре къахьегарца белгала ба бригадера Аксаева Наташа, Шаршуева Асма, Остроухова Валентина, Посхву Манна, Зибикова Iайна, кхыбараш.

ХIанз Грозне Мира улицагIа 87 квартира йола нах чубаха цIенош хьаха йолаенная бригада. КПСС XXVII съезд хьаеллача денна из объект йистеяьккха доврга, аьнна, дош деннад оаха, цунах тхоашкара деза совгIат а лоархIаш.

А. СЕРОВ,
РСФСР заслуженни гIишлонхо СМУ-4 штукатур-маляр.

СУРТА ТIА: УльяновгIар дезал баьхача къаьнарча Симбирскерча Московски улица куц юха хьаоттадеш йолча макета хьалхашка. Уьяновски гIишлошъяра техникума дешархоша хьалъяь из макет городской машинаькъа вокзала Ленински зале оттаяьй тахан. «В. И. Ленина даьхе» яхача заповеднике дIаболабе йиш я Ульяновска хьаьшашка шоай эггара хьалхара никъ.

Ю. БЕЛОЗЕРОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ХАЛАЧА НОВКЪА

ОЧЕРК

«Директор» аьнна яздаьниI шортта дIа а йийлла чуваьлча, чуйнна яздеш ягIача кхалсагах бIаргкхийтар са. Дукха дикадар хезадар сона Назранерча № 13 йолча школа - интерната кулгалхочох Тангиева ИбраьхIима Лидайх дувцаш. Сел дукха ха яьннаеце а лоа санна корта кIайбенна кхалсаг хьалгIеттар ше ягIачар, хIаьта эгара хьалха аз зийра кIаьдденна, этта цун бIаргаш. — Болх дукха хила беза, — уйла ессар са дег чу. Цхьабакъда, тха къамаьл хоттаделча тхьовра хиина кIаьдъялар сиха дIадаьлар цун юхь тIара.

Ткъаь бархI шу дIаденнад цу кхалсато кхувшйоагIа къона тIехье цIена, хьакъал долаш, вай мехка а наха а пайдане хургйолаш кхее гIерташ. Цу юкъа дукха халонаш хиннай цун вахаре. Цу наькъах лаьца ИбраьхIима Лидас дувцаш со цецваьлар цун деналах, хьинарах, педагогически болх боарам боаццаш безарах.

Геттара къона хиннай Тангиева ший къахьегама никъ дIаболабеча хана. Джамбульски педагогически училище чакхъяьккхача, 1957 шера йоагIа из Назране цу хана цаI мара ца хиннача, хIанз № 2 йолча школе. Таханардараш санна хиннадац цу ханара хьалаш, шийна тIачIоагIгъяьча кхоалагIча класса дешархоща отар чу занятеш чакхъяха йийзай, тоъаш хиннаяц парташ. ТIехьаюсарех лоархIаш хиннай 22 шу даьннача Лидайга эггара хьалха кхаьча класс. Къонача хьехархочо классе болх миштa бу хьажа наIарга ладувгIа ухаш хиннаб йоккхагIа опыт йола педагогаш. Цхьа шу далале дикагIчарех цаI хинна дIаяхай тIехьаюсаш хинна класс. Ше-шегIа хьахиннадацар из, дукхагIйола ха ма хулла дешархошца яккха гIийртай педагог. Царца ара ловзаш бIаргаяйча цхьабараша цох бехкаш доахар: «Хьажал фуд йоIо леладер — бераштa юкъе а яьнна ловзаш».

Дукха шераш дIаихад цул тIехьагIа, бакъда хьалхара хьехархо йицъеш бац цу хана дешабаьгIараш. Назране бахаш бола царех цхьабараш хIанз бIаргабайча, уж шоай балхаш тIа а, цIена дезал кхебеш а болга хайча Тангиевай дега лоIам хул. Каст-каста доагIа цунга шоашта нийса никъ хьехарах баркал оалаш дола каькхаташ а. Вай мехка тайп-тайпарча мийнгашка бахаш ба цо хьийхараш. Царех ба Грознера Дзейтова Лида, Гагиева Диба, Якуте къахьегаш вола Эсмурзиев Азмат-Гири, кхыбараш. Шоаш школа чакхъяьккхачул тIехьагIа итт шу даьлча хьехархо йолча вIашагIкхийтта хиннаб цхьан классе дийшараш. Ма йоккха дегагIоз хиннай цох Тангиевайна, хIаравар вахаре ший моттиг хьа а лаьца дIаводандаь.

1958 шера хьехархочун ший говзал кхы тIа лакхъе лоархI цо. Деша йода Нохч-ГIалгIай пачхаьалкхен педагогически институтa филологически факультете. Заочно деша а дешаш хьахулаш йоагIар эрсий мотти литературеи хьехаргдола педагог. Атта хиннадий аьлча, вIалла а хиннадац йоIа дийнахьа болх а беш, бус дешархой тетрадашка хьожаш, экзаменашта кийчо еш учебникаш дешаш ягIа. Шийна хулаш йола хало теркал ца е гIертар из, хIана аьлча, ше кхача гIертачунга атта кхоачалургйоацилга хьалхxе кхетадеш хиннадаь.

Цу шера ИбраьхIима Лидай доккха сий ду. Аьлтийн-Юртарча хоржамий округе гIолла из хорж Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла. Цу гIулакхо къаьстта а чIоагIа тешал ду Тангиева наха езаш, йовзаш саг хилара. Из езайолийташ дола керттера бахьанаш хиннад сонта-кура ца хилар, ший болх тIехдика беш хилар.

— Плотник е слесарь цкъаза гIалатвоалаш, дахчах е аьшках хIама харцахьа хьаеш моттигаш нийсъяла тарлу, цхьабакъда хьехархочун бокъо яц гIалатвала, хIана аьлча, къона тIехье я цо кхеер, тIаккха из хьакъал долаш, догцIена хургйолаш кхее ма езий, — йоах Тангиевас.

Дукха гIулакхаш хул педагога депутат хиларах тарра кхоачашде дезаш. Цхьаннахьа никъ тоабайта, хий диллийта, кхы массагI да уж. Цу балха къаьта гучайоал кхалсага оамал: эшшача гIо де кийча хилар, нахаца мотт бувца хар, царна дезачунга хьажа гIертар. Оалаш да: нах безар наха а веза, аьле. Уж дешаш майрра ала мегаргда ювцаш йолча кхалсагах.

1960 шу... Из шу цIаккха диц ца луш дег чу латтаргда хьехархочоа, хIана аьлча, цу шера ший вахаре доккха дика хиннадаь. Дунен халкъашта юкъера кхалнаьха цIей 8 марта дезду 50 шу дузаш кхаъ бера Тангиевайга меттел, районерча берригача хьехархошка а. ИбраьхIима Лидайна деннадар деза совгIат — Ленина орден. Цун болх зер а цун лакха мах бар а дар из.

— Училище, институте хьийхача хьехархой, школе еча гIо даьча опыт хиннача педагогий къахьегама а лакхара мах бар да аьнна хет сона из деза совгIат сайна далар, — яхаш дувц цо.

Хьехархочун болх бу кхо шу даьннача хана лу цунна из орден, цу лоацача хана йоккха говзал йола педагог ше хилар дIагойта вIаштIехьдаьннад цун.

ХIаьта, хIара шера баьчча ваь ди хьатIакхоачаш доккха цIей хул ТангиевгIар дезале. Курал а еш ИбраьхIима Лидас наькха тIа Iоалл Ленина орден, тIаккха кхы а безамегIа, хьамсарагIа бIарахьеж дезал шоай нанна.

Педагог йолаш цо болх баьб Сунженски районерча, Толстой - Юртарча, Назранерча школашка. Хьалкхебаьб бIарчча поахала викалаш. ХIаьта из хиннай хьехархо, завуч, 1977 шера денз Назранерча № 13 йолча школа - интерната директор я.

— Дукха ха йоацаш «Къахьегама ветеран» яха медаль еннай сона, — йоах Тангиевас.

Цхьабакъда, ветеран хIанз а хьинарах йизза, даим а балха тIа кердадар лехаш я. Халонаш а дукха нийслу.

— Со-м лоархIаергьяцар директора балхах, нагахьа санна оагIув хьаллоацаш, эшшача гIо деш йола хьехархой коллектив, няькаш, техничкаш бецаре, — дIахо а дувц директора.

Цкъаза боад къовлабелча а лампа йоагаш хул кулгалхочун кабинете. Чу а ца йодаш, болх беш ягIа... Цкъадале, болх а уйла е езараш а дукха да: гаьнна йоала столови, бераш дийша дада моттигаш готта я... ШоаллагIа-дале цIагIа сагота я, хIана аьлча, алхха ворхIлагIча классе дешаш йола йиIиг — Лейла мара ца юсаш, кхоккха а воI цIагIа вац. ВоккхагIвола Роберт Ульяновски юрта боахама институт яьккхачул тIехьагIа эскаре гIулакх деш ва, Беслан хIанз Грозненча мехкдаьтта института гIишлошъяра факультет йоаккхаш воалл, зIамагIвола Тимур а эскаре ва. Каст-каста доагIа эскаре бахарашкара каькаташ, цкъаза цхьатарра массехк а доагIаш. Вахар ма дарра довзийтача нанна баркал оал цар, дех цунгара ший упахцIено лорвар: «Тхона чIоагIа еза хьо», — йоах.

ЦIенда воацаш, ИбраьхIима Лида йиса нйс шу да. Цхьаькха а хало IотIайнжар баламашта.

— Алхха мар воацаш йиса Iензар со цу хана, визза вола доттагIа, дикагIвола гIонча воацаш йисар, — дагалувц цо ший мар «РСФСР заслуженни ветеринарни лор» хинна Тангиев Iаддал - ВоахIапа Мухьмад.

Эггара доккхагIдола бер а шийтта шу даьнна мара дацар, цIендаь а цIеннаьна а дукъ тIадиса кхалсаг йоханзар, духьалъэттар вахара халонашта царел кот а яьлар. Котъяьлар даим а наха юкъе хила, болх дукхагIа бе гIийртандаь.

— Интернатера чуяхача, мукъача хана фу ду Iа? — хетт аз директорга.

— Мукъа ха... Боккъалдар аьлча сона-м дагадагIац сай мукъа ха хинна, — йоах цо. — Цхьабакъда, кIеззига а мукъайоаларе лаьттанца болх бе, зизаш кхеде, Iаламца дукхагIа хила безам бар.

КхувшйоагIача тIехьено, къаьстта а къонача хьехархоша дика масал эца мегаргдолаш да коммуниста, Ленина ордена кавалера, халкъа просвещене отличника Тангиева ИбраьхIима Лидай вахар. Визза волча советски сага хила ма доагIара да цун вахар.

С. АРЧАКОВ.

Ленински зачет

Баьчча цIи дагакхоабаш

«Кагирхой Союза член хилар из хIаране ший болх, ший пизаш массанена а юкъара долча гIулакха дIадалар духьа деррига а дар да», — аьнна белгалдаьккхад В. И. Ленина. Комсомола берригача балха керттера программа а хинна дIаэттад ВЛКСМ III съезде баьчча аьнна кIоарга чулоацам бола уж дешаш.

Цу гIулакха доккха гIо деш я «КПСС XXVI-ча съезда решенеш — вахаре!» яха Еррпгсоюзни Ленински зачет. ХIара шера чакхйоах тха школе общественни-политически аттестацеш. Укх шера из хилар 31 январе.

Из гIулакх доаггIача тайпара чакхдаккхара хьалхxе а деза дIаболабаьбар кийчон болх. ХIара классе яьча собранешка дийцар лични комплексни планировани яра организационни структурах, Ленински зачета декхарехи цун чулоацамахи, ханнахьа организационни совещанеш йир комсомольски активисташца, хIараненa хьалхашка увттадир хаьдда дола декхараш, шеръяь перспективни план оттайир, хIана аьлча, зачет йIаьххача ханна лаьрхIа йола йоккха политически кампани йоландаь. ХьадийхаR хIара зачета доакъашхо лични комплексни план йолаш хулга. Цу тIа тха дешархоша дIаяздир дешар тоадара, шоай сакхетами знаней боарами айбара, общественни вахаре хьинарегIа дакъа лацара, интернациональни бувзамаш шердара шоаш дергдар.

Общественно - политически аттестаци яра баьча балха юкъе хьинаре дакъа лаьцар идейно-политически сектора. Шоай кулгалхочунца Бекова Шахмарзий Розайца оттаьча планагIа хIара кIирагIа шозза цхьан е вокха классе а бахе парте чурчеи арахьарчеи политиках, мехка экономика дегIаахарах, дунен халкъашта юкъерча бувзамех, иштта дуккхача кхыча дешаех йола лекцеш йийшай активисташа. ХIанз укх деношка лерхIаш да тхо В. И. Ленин ваь 115 шу дузача ден сийна хетаяь «Ленина сурт-сибат — советски литературе», «Ленини дии», «Ленини Маркси», «Сендухьа караерзаю вай космически аре» яха лекцеши беседаши чакхъяха.

Интернациональни доттагIал чIоагIдара вай лоалахошцара Къулбаседа-ХIинрийченера Майская яхача юртарча юкъерчен г. Орджоникидзерча № 35 йолчен школай дешархошца айхха бувзамаш леладу оаха. Аттестаци яра кийчлуш тхо дахиннад царцига хьоашалгIа, уж а хиннаб тхо долча баьхка. Цу вIашагIкхетарашка тхона довз царна карагIдийннараш, тхоай дикача опытах дувц хьаьшашта.

Иштта декабрь бетта тха школе хилар «Кхувш йоагIача тIехьенна интернационални патриотически кхетам баларах» долча дешах йола комсомольски собрани. Цига оаха хьийхабар тхоай шефаш — Назрановски трикотажни фабрика производстве хьалхалаттараш, тIема ветеранаш. Массехназа хиннаб тхо долча хьоашалгIа баьхка «Электроинструмент» завода дикагIвола слесарь-инструментальщик, СССР Лакхехьарча Совета депутат Халгуев ТIахIир, ВЛКСМ XIX съезда делегат хинна, завода парткома секретарь Ториев Бахьаудин, Гаване хиннача кагирхойи студентийн XI-ча Дерригдунен фестивала делегат а волаш дакъа лаьца Зязиков Мурад, кхыбараш.

Цу вIашагIкхетараша доккха гIо даьд школерча комсомольцийи кагирхойи хьинар, дешарцара безам, гIулакхах бола бехктокхам, цар идейни сакхетам айбар духьа беш бола болх корта болаш вIаштIехьбаккхара.

Ленински зачет йолча хана де лерхIаш хинначох тха школа парторгаца Макарова Галина Ивановнаца а соца а дагабувлаш, шоай мероприятешка тхо хьехаш, актив шийна тIехьайоахаш болх баьб дешархой комсомольски организаце секретара Тамасханова Iайшета.

Виъ коммунист ва тха школе. Царех цхьаь цаI юстара витавац комсомольцаша аттестаци еча хана. Уж юкъебихьаб аттестационни комиссей составашта. Уж ерригa мероприятеш дика вIаштIехьъяхарах лакхача идейно-политически боараме чакхъяьккхар тхацига общественно - политически аттестаци. Цун итогегIа районе дикагIъярех цаI лаьрхIар тха школа комсомольски организаци. Цхьа саг висанзар аттестаци ца еш. ХIаьта Ленински зачет чакхйоаккхаш эггара хьинарегIа дакъа лоацаш хиннараштa елар ВЛКСМ райкома сийлен грамоташ. Царна юкъе бар тIехдика дешаш бола Даурбекова Фатима, Плиева Лейла, Шадыжева Марета, Хамхоева Роза, кхыбараш. «Ленинский зачет» яха комсомольски значокаш яларца белгалбаьхаб Альдиева Аьсет, Мальсагова Марет, Мальсагова Зарема, кхыбараш. Общественно - политически аттестаци чакхъяьнна й, бакъда, Ленински зачет дIахо а еш я. Доккха советски халкъа цIей дезде кийчлуш да вай кастта — Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа Котало яьккха 40 шу дизар. Из цIей хьатIакхача массехк ди дусача хана оаха лаьрхIад Сийлахь боккхача Даймехка тIема ветеранаш Оздоев Мурад, Цокиев Мухтар, Ю. Братерский, Ю. Смирнов, М Гизатулина, С. Шевяков, тхоаш долча хьоашалгIа беха, шоай тIема наькъех, советски наьха къонахчалах, деналах царга дувцийта.

З. МАЛЬСАГОВА,
г. Назранерча № 1 йолча школа хьехархой комсомольски организаце секретарь.

Партийни вахар: балха стиль

ЛА ЙИШ ЙОАЦА ГIАЛАТАШ

Укх тIехьарча хана дикка шерденнад КПСС горкомий а райкомий а комитеташкарча партийни комиссей балха декхараш. Парте мугIарашка чуэцара а персональни а дешаш техкарали хьалхарчоа къестадарали совгIа, хIанз комиссей массе а ханарча терkаме да партийни а пачхьалкхен а дисциплина чIоагIъяра, лаьрхIар кхоачашдара, кадрай бехктокхам лакхбара дешаш.

Цу дерригне лоархIам а беш оттальча планах лелабе гIерт ший болх КПСС Малгобекски горкомера партийни комисси. Цхьадолча даькъе тха из вIаштIехьа а доал. Горкома отделащца, халкъа тIахьожамхоща, кхыча общественни организацешца цхьана кIоаргга тохка а тохкаш къестаду района вахаре лоархIам бола тайп-тайпара дешаш. Моттигашкара кхоачамбоацараш дIадахара, болх тоабара цох партийни комитета новкъостал а хул.

Эсала лелар дIадахача шера аьхки районерча боахамашка гурахьа дIаювча культурай фу кийчделга. Совхозашкарча халкъа тIахьожамхой новкъосталца из дош техкар партийни комиссе. Гучадаьхар из лоархIаме гIулакх тIехьадалара бахьанаш, белгалдаьхар ка болча ялатий фу сихагIа кийчдаь даккхара де дезараш. Комиссе аларах партийни а административни а хьисапе бехктокхаме эзар фу кийчдара гIулакх тесса леладара бехне бараш.

Партийни комиссе тIахьожам лоаттабу доагора, электроэнерге, кхыча хIамай, кхом бара дешашта. Укх тIеххьарча хана партийни комисси хьежай Вознесенскерча газ чакхйоахача заводе, «Чеченингушвино» объединене ПМК-4, ГI. Ахриева цIерагIча комсий совхозе кхом бара тIехьара къовсам миштта вIаштIехьбаьккхаб. Цо гIо дир энерге, бийдала хьурмат дара къахьегамхой оарцагIбаха, продукцега дIадодачун лоархIам бе уж Iомабе.

ХIара квартале цкъа тохк партийни комиссе юххьанцарча партийни организацешка партийни дисциплина чIоагIъяра дош. Гучадаьнна кхоачамбоацараш дувц партийни организацей секретарий семинарашка, совещанешка.

ХIьта а партийни комиссе балха керттера моттиг дIалоац КПСС мугIарашка чуэца болхлой, гIулакхерча наьха толашагIбола викалаш хьахаржаро, уж кийчбаро, цу хьакъехьа партийни организацешца даьр тахкаро, иштта цхьацца гIалаташ дувлийтача коммунистий персональни дешаш къоастадаро.

ДIадахача шера парте члений кандидаталла чуэцача 45 саген, кандидаташ хинначара членалла чуэцача 50 саген дешаш кийчдаьд партийни комиссе. КПСС болхлой класса парти хилара тешал деш ба партийни организацешка КПСС члений кандидаталла чуйцараш. 45 кандидатах 33 болхло ва, вешта аьлча, 73 процент. 27 процент мара бац царна юкъе инженерно - технически болхлойн гIулакхера нахи. Тайп-тайпара гIалаташ дувлийтача коммунистий 35 персональни дош тахка а техка горкома бюро дувца кийчдаьд комиссе.

Партийни комиссе балха хьинаре дакъа лоацаш моллагIа тIадилла гIулакх дизза чакхдоаккхаши хьабоагIа комиссе членаш бола пенсионераш Н. А. Хохлов, В. С. Завадский, Н. Н. Бузулуцкий, УБР профкома председатель В. К. Полтаев, слесарь А. А. Атарщиков, кхыбараш. Дукхкача хана партийни а советски а балхаш леладаь, нахаца болх бе ховш ва царех хIаравар.

Дукха болх бу партийни комиссе парте чуэца кийчбеш бола нах лаьрххIа массе а оагIорахьара тохкаш хьахаржара, кийчбара, кандидатски стаж йолча хана тайп-тайпара общественни гIулакхаш тIадохкаш юха а уж тахкара юххьанцарча партийни организацей теркам тIаберзабеш.

ХIаьта а цу балха гIалаташ нийсденна моттигаш я. Хала хете а, цхьацадолча бахьанех кандидатски стажах чакх ца боалаш бисараш лурчогIачул дукхагIа ба дIадахача шера. Цхьан оагIорахьа из дашха йиш я парте мугIарашка чуэцарашкара хьадехараш чIоагIдаларца. Из нийса а да.

Цхьабакъда, сатем боабеш я из дош дашхара шоллагIа оагIув — парте кандидаталла хьанйцарашта юкъе вIалла хила ца боагIа нах нийсбенна хилар. Цу деша цIенхаштта уйла е эза юххьанцарча партийни организацеша, тха партийни комиссе, КПСС горкома орготдело, бюрос. ХIана аьлча, цу тайпара гIулаташ ца дувлийтар тха массане а юкъара декхар да.

Цу хьакъехьа ши-кхоъ масал доаладе лов сона. Малгобекерча технологически транспорта управленерча партийни организаце 1983-ча шера сентябре КПСС члена кандидаталла хьанйцав шоай управлене производственно - технически отдела вокхагIвола инженер М. И. Машхоев. Цунна рекомендацеш еннай слесара В. А. Зубкова, керттерча механика С. М. Мамергова, механика А. М. Ключкова. Ший заседане партийни комиссе могадаьд М. И. Машхоев парте кандидаталла хьаэцилга. Цул тIехьагIа КПСС горкома бюрос чIоагIбаьб цу хьакъехьара юххьанцарча партийни организаце соцам.

Цу ерригача инстанцешка керда саг парте мугIарашка чуэцара дош дувцаш гучадаьннадац М. И. Машхоев парте мугIарашка отта морально - политически кийча ца хилар, ший кандидатски стаж йистейоалаш цо парторганизацега заявлени язъялцца. «Са кандидатски стаж чакхъяьнай. Массе а оагIорахьа аз техкача, со нхийттав парте мугIарашка отта се «кхаьча» ца хиларах, — язду цо. — Цудухьа аз дех цун лоархIам а беш са дош къоастадар».

Кандидаталла М. Машхоев чуэца могаваьраш, парторганизацера коммунисташ парте мугIараш цIена хилийтара бехктокхам биззача боараме кхетабеш хиннабаларе, партийни комиссе, парте горкоме кIоаргагIа из дош техкадаларе, гIулакх цига дIакхоачаргдацар.

Юххьанцарча партийни организацена а тхона а кхы хIама дисанзар КПСС Устава бархIлагIча параграфах из парте мугIарашкара дIаваккхар мара.

Цу тайпара моттигаш нийсъеннай дIадахача шера Малгобекерча бурув деттача балхий управленерча парторганизаце КПСС члена кандидаталла чуийцача В. А. Семеновца. «Малгобекский» комсий совхоза парторганизаце кандидаташца Р. А. Бельтоевцен, И. М. Бибулатовцеи. Уж КПСС члений кандидаталла могабаьрашта юкъе ба дукхача хана денз парте мугIарашка латташи коллективашка сий деши бола коммунисташ бурув деттача управленера Ю. Д. Тонкогубов, П. А. Пеньков, «Малгобекский» совхозера М. И. Пешхоев, М. М. Яcиев, У. Д. Гупоев, А. Г. Эрсиноев. Парте мугIарера дIабаьхача кандидатех шиннена рекомендаци еннай ВЛКСМ Малгобекски горкома бюрос.

Парте мугIарашка керда нах чуэцача КПСС Устав цхьаькха тайпара гIожа телхадаь моттигаш а нийсеннай Малгобекски городской партийни организаце. «Кавказ» совхоза парткома секретараш хиннаб Г. А. Червоннаяи цул тIехьагIа Р. М. Темирбиеви. Хьалхарьяр йолча хана КПСС члена кандидаталлеи, шоллагIвар волча хана, кандидатски стаж чакхъяьиначул тIехьагIа, КПСС членаллен хьанйцаяр цу совхозера Х. Д. Батаева. Парткома секретараша хьаденача наьхаташка а хьежа, парте мугIарашка оттачунца къамаьл а даь, партийни комиссе могадаьдар Х. Д. Батаева парте мугIарашка чуэцилга. Цу хьакъехьара совхоза партийни организаце соцамаш чIоагI а даь КПСС Малгобекски горкома бюро заседане парте хьайцар из.

Цул тIехьагIа гучадоал, партийни собрани ца еш, совхоза парткома шинна а секретара Х. Д. Батаева парте мугIарашка чуэцарах дола документаш кийчдаь хиннилга. Харц каьхаташ а оттадаь партийни организаци а партийни органаш а Iехаяьй цар, гIожа толхаяьй КПСС Устава бокъонаш.

Из бахьан долаш партера а балхара а дIаваьккхав Р. М. Темирбиев, партера дIаяьккхай Г. А. Червонная а. Иштта КПСС мугIарашкара дIаяьккхай парте Устав толхадеш чуйица хинна Х. Д. Батаева.

Парте чуэца нах кийчбеш юххьанцарча парторганизацеша беча балха боагIагIача боараме тIахьожам ца лоаттабарах партийни бехк баьб сона а тха горкома орготдела заведующена Н. М. Моревайна а.

Нийса лархIа йиш яц цхьаькха цхьа хIама а — бехктокхамеча балхаш тIа болча коммунистий персональни дешаш, уж учете латтача юххьанцарча парторганизацешка а ца дувцаш, парте горкома бюро заседанешка къестаделга. Цу тайпара моттигаш а хиннай Малгобеке. ТIехьагIа парторганизацешка бюро заседане соцам дIабовзийте а, цу гIулакхо лохбу юххьанцарча партийни организацей лоархIам, царех тийша хIама дац тха аьнна хета харц уйла чуйоссаю лакхехьарча инстанцешка бехктокхаме эзарашта.

Цу дерригне лоархIам а беш, дIахо йодача хана партийни комиссе болх цIенхаштта тоабе лаьрхIа да тхо. Юххьанцарча партийни организацешцен горкома орготделацен цхьана из тхоай вIаштIехьдаргхиларах тешаш а да.

Я. УЗИЕВ,
КПСС Малгобекски горкомерча партийни комиссе председатель.

Шалински района «Южный» совхоза мехмастерскерча болхлошта юкъе къаьстта овсарле лакха йолаш къахьегаш хьавоагIа токарь Солтаев Iисан. Цхьа ди дIадахийтадац цо юкъера лаьрхIача ший балха норма 115 процент къоачаш ца еш. Солтаева ший станокаца яь оатхал заводе яьр санна тешаме болх беш хул. Механизатораша дег тIара баркал оал шоай хьамсарча болхлочоа.

СУРТА ТIА: «Южный» совхоза токарь Солтаев Iисан.

З. АМЛИЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

17 апреле Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргIанара заседани хилар. Цига дийцад «Гражданашта идейно-нравственни кхетам балара, республике социалистически законности правопорядоки чIоагIъяра даькъера Нохч-ГIалгIай АССР халкъа депутатий Советий лоархIам дIахо лакхбара хьакъехьара» ворхIазлагIа хержача Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета иттлагIча сессе соцам кхоачашбеш Ачхой-Мартановски района халкъа депутатий Совето баьча балхах дола дош.

Белгалдаьхар, Ачхой-Мартановски района халкъа депутатий Советаша районни партийни организаце кулгалца гражданашта идейно-нравственни кхетам балара, социалистически законности правопорядоки чIоагIъяра белгалара болх беш хилар. Укх тIеххьарча хана районе уйла дукхагIа тIайохийт къахьегама бустамаи потреблене бустаман лоаттабу тIахьожам чIоагIбара.

Уж дешаш дувц района халкъа депутатий Советий сессешка, исполнительни комитетий заседанешка, гражданий сходашкен къахьегама коллективай собранешкеи. Тоадаьд правови пропаганда елгеи бахача наха правови кхетам лулгеи.

Цу дерригача хIамаша гIо ду къахьегамхой балхен политически хьинар айдара. 1984 шера итогех Ерригсоюзни социалистически яхье котъяьннарг а лаьрхIа, КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела Iие байракх еннай района.

Цунца цхьана белгалдаьхар, Ачхой - Мартановски райисполкомо, цхьайолча юртий Советаша НГIАССР Лакхехьарча Совета X сессе соцам кхоачашбара эффективни гIулакхаш чакхдаьха ца хилар. ХIанз а тIахьожам мела лоаттабу тIанйца решенеш кхоачашъяра. Цу гIулакха юкъе кхоачам болаш дакъа лацац райисполкома отделашеи управленешеи.

Идейно - политически, къахьегама, нравственни кхетам балара, советски законаш кхоачашдеча лира тIахьожам лоаттабара халкъа депутатий Советаша, боахамеи общественни организацеша беча балха тIа кхоачамбоацараш хилар, районе хIанз а тунеядство, пьянство, спекуляци лелаеш, цхьаболча наьха санкхетамеи оамалашкеи частни доалахьен уйла йолаш моттигаш хилар бахьан долаш да. Малар тIехдоахаш хиларах кIезига яц прогулаш, къахьегама дисциплина телхаю, хулиганскн гIулакхаш леладу. ДIаьхаяц къахьийга йоацаш кустарно-ремесленни пхьарал дарах доходаш йоахаш йола факташ. ТIахьожам мела лоаттабу индивидуальни чуIа цIенош хьалдеча, лаьттан законодательство телха ца дайтара де доагIар дац.

ТIанйцача соцам тIа Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо Ачхой-Мартановски райисполкома уйла тIаерзаьй цу балха тIа долча кхоачамбоацарашта, хьадийхад гражданашта идейно-нравственни кхетам балара гIулакх тоадара, районе социалистически законности правопорядоки чIоагIъяра кхы тIа а гIулакхаш чакхдоахилга.

РЕСПУБЛИКА ИНДУСТРЕ БОАХА ГIА

Нохч-ГIалгIай АССР промышленносто 1985 шера хьалхарча квартале Пачхьалкхен план кхоачашъяра итогех бола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

Нохч-ГIалгIайчен индустре болхлоша, парте XXVI съездеи цул тIехьагIа хиннача КПСС ЦК Пленумийи решенеш кхоачаш а еш, цхьайтталагIча пятилетка тIехьарча шера заданеш толаме кхоачашъяр духьа шерра социалистически яхь а йоаржаь, 1985 шера хьалхарча квартала планаш кхоачашъелта Iалашдаьд продукци маьхала яккхара боараман изделей дукхагIдолча тайпаштеи.

1985 шера хьалхарча квартале продукци маьхала яккхара план республике 101,7 процент кхоачашъяьй, цу даькъе Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Советага доал долаш йолча промышленносто — 104,9 процент.

Промышленноста доакъошка 1984 шера хьалхарча кварталаца нийсйича продукци мел дукхагIа хьаяьй хьахьокх укх даннеша:

машиностроении металлообработкеи	— 2,4 процент,
кхачан промышленность	— 5,8 процент,
полиграфически промышленность	— 7,9 процент.

Продукци маьхала яккхара объема план кхоачашъяри производство дегIаяра темпаши объединенейи промышленни предприятейи миштай хьахьокх укх даннеша:

	1985 шера I кв. план кхоачашъяра проц.	1985 ш. I кв. 1984 ш. I кв. процентаца нийсйича
«Грознефтеоргсинтез» яха производственни объединени	100,4	99,0
Ленина орден лелаю «Грознефть» яха производственни объединени	102	87
Грозненски ремонтно-механически завод	100,7	106
Карабулакски химически реагентий завод	101	113
«СевКавнефтегазпереработка» яха производственни объединени	106	86
«Красный молот» яха завод	100,1	102
СССР 60 шу дизара цIерагIа «Оргтехника» яха производственни объединени	102	102
«Промавтоматика» яхача НПО опытни завод	107	115
«Пищемаш» яха завод	102	101
ГI. Ахриева цIерагIа «Электроинструмент» яха завод	100,8	104
«Трансмаш» яха завод	100,0	96
Электромеханически завод	100,6	102
«Нефтехимзапчасть» яха грозненски завод	100,5	103
«Нефтехимзапчасть» яха гудермесски завод	102	156
Гудермесски медицински инструментий завод	101	105
Биохимически завод	103	80
«Грозэнерго» яха районни энергетически управлени	100,9	98
«Терек» яха Нохч-ГIалгIай мебельни дахчан хIамаш ю производственни объединени	100,0	85
«Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни завод.	102	103
Цементни завод	84	73
ГIишлошъяра управлене Грозненски аьшкабетонни конструкцей завод	100,2	91
«Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей завод	112	76
«Аргунводпром» яха объединени	101	102
«Чечингушводстрой» яхача гIишлошъяра управлене Аргунски аьшкабетонни изделей завод	104	97
Хьун боахама министерство	102	105
«Автоспецоборудоване» яха опытно-экспериментальни завод	102	106
Назрановски трикотажни фабрика	105	94
Производственни швейни объединени	100,6	99
Грозненски кога гIирса фабрика	84	89
Грозненски кондитерски фабрика	107	121
«Чечингушконсервпром» яха производственни объединени	113	86
Шурий промышленноста производственни объединени	101	97
Дулха комбинат	120	108
«Чечингушвино» яха производственни объединени	106	122
Нохч-ГIалгIай ялата продуктай производственни управлени	96	99,2
Грозненски экспериментально-механически завод	102	103
«Чечингушстройматериалы» яха производственни объединени	100,3	98
Нохч-ГIалгIай АССР кхачан промышленноста министерство	110	111
Моттигерча промышленноста министерство	103	105

Производственни объединенешкеи промышленни предприятешкеи чакхдаьхад общественни производства эффективность лакхъяраи берригача балха диначи тоаяраи тIадерзадаь гIулакхаш.

Промышленни продукце керттера тайпаш мел хьадаьд хьахьокх укх даннеша:

	Бустама единица	1985 ш. I кв. хьаьнь продукци	1985 ш. I кв. процентаца 1984 ш. I-ча кв. нийсйича
Электроэнерги	млн. квт-сахьат	840	99,0
Газ	млн. куб. м.	469	87
Насосаш	штук	204	106
Скважинаш караерзаяра эша цементировочни агрегаташ		206	102
Хица лаьттан тIоа бохабеш йола агрегаташ	штук	33	82
Тракторни прицепаш	эзараш	3,5	96
Трансформаторни подстанцеш	штук	367	101
Электрофотографически аппараташ	»	152	112
Цергаш йола махкаш	эзараш	160	103
Етта кирпишк (колхозаша ер йоацаш)	миллионаш	38,9	91
КIир	эзараш тоннаш	9,5	90
Гипс (алебастр)	эзараш тоннаш	2,7	142
ВIашагIъехка аьшкабетонни конструкцеши доакъоши	эзараш куб. метр.	56	102
Цемент	эзараш тоннаш	101	73
Хьу хьатIаозар (колхозаша кийчъю хьу йоацаш)	эзараш куб. метр	22,8	100,9
цу даькъе: гIирсашка йода хьу	» »	15,6	102
Херх хьекха яьккха хьу (колхозаша яьккхар йоацаш)	» »	6,7	104
Фанера	млн. кв. метр	1,3	72
ТIеханахьа дувхаду пазата барзкъаш	эзараш	123	106
Чухьнахьа дувхаду пазата барзкъаш	миллионаш	1,6	103
Тийга яь хIамаш	млн. сома	17,7	110
ТIоарска кога гIирс	эзар пар	507	92
Пачхьалкхен бийдала ресурсашкара маша даьтта	тонн	183	90
ЦIенача шурий продукци шурийца лоархIаш	эзар тонн	16,5	99,3
Пачхьалкхен ресурсашкара хьаьна нахчаш, кIолд а тIехьа лоархIаш	тонн	323	93
Кондитерски хIамаш	эзар тонн	2,0	116
Маькхи ялата-булочни хIамаши	эзар тонн	18,8	100,6
Макаронни хIамаш	» »	1,6	104
Консерваш (колхозаша хьаераш йоацаш)	млн. усл. банка	26,5	92
Йий	эзар дал	190	81
Аьшка маьнгеш	эзараш	6,3	98
Аьшка пхьегIаш	тонн	26,6	89
Шариковни авторучкаш	эзараш	2,8	125,5
Бытовой химе товараш	млн. сома	3,3	106
Мебель	млн. сома	7,5	91

Продукци маьхала яккхара объема план бIарчча кхоачашъяьяле а, 1985 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц скважинаш караерзаяра эша цементировочни агрегаташ, полиэтилен, мехкдаьтта аппаратура, механизировании гIишлои-монтажни инструмент, тракторни прицепаш, херх хьекха хьу, фанера, мебель, кIир, етта кирпишк, цемент, тийга хIамаш, кога гIирс, кондитерски хIамаш хьаяра.

Халкъа эша товараш хьадара 1985 шера хьалхарча квартала план 99,5 процент кхоачашъяьй, 1984 шера цу ханаца нийсдича 1,3 процент кIезигагIа арахийцал уж.

Къахьегама овсарле лакхъяра квартальни планах лоархIаьяьй производственни объединенеш: «Грознефть», «СевКавнефтегазпереработка», СССР 60 шу дизара цIерагIа йола «Оргтехника», заводаш: «Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни, электроремонтни, «Автоспецоборудование» яха опытно-экспериментальни, Грозненски ремонтно-механически предприяти.

Цунца цхьана 1984 шера хьалхарча кварталаца нийсйича къахьегама овсарле лохъялийтай заводашка: «Пищемаш», Биохимически, ГIишлошъяра управлене Грозненски аьшкабетонни конструкцей, «Чечингсельстрой» треста аьшкабетонни конструкцей, Сурхахински укупорочни изделей, кхычар.

Бийдал, материалаш, йоаго хIама, энерги кхояра тIадерзадаь гIулакхаш чакхдаьхад производственни объединенешкеи промышленни предприятешкеи.

Цу гIулакха дика хIамаш карагIдаьннад Грозненски «Нефтехимзапчасть» яхача, «Союзавтоматстром» яхача ВНПО опытно-экспериментальни заводий, Грозненски ремонтно-механически предприяте, швейни производственни объединене, кхыча коллективашта.

Промышленносте дIахо а баьб производстваш технически кхы тIа а кийчъяра, технически прогресса карагIдаьннараш производствана юкъехкахьара болх.

Республика предприятешка продукце керда тайпаш арахеца доладаьд: «Красный молот» яхача заводе — кIоаргача хи кIал скважинаш яхара эша колонни головкаш, Грозненски ремонтно-механически заводе — ПГ 100×35 яха универсальни герметизатор, кхыяраш.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени

КОМСАШ КХЕЕР

ОЧЕРК

Дахача шера гуйран дар из. Комсий хьувкъам чуберзабеш бар МалгIабика района Горьке цIерагIча совхоза болхлой. Къаьстта дукха гIулакхаш дар цу депошка Гарданова Насе. Уж кIезига долаш-м из цIаккха а хиннаяцар. Кхашкара балхаш дарал совгIа горсовета депутата декхараш а кхоачашде дезаш яр Наси.

Са хилча денз сайран боад къовлабаллалца салаIар фуд хацар цунна. Массехк шера иштт болх беш хилча, дIаIама а Iеме, кIаьдвалар хоалуш хилац.

—Со конторе яха йоагIа, транспорт ца йоагIаш хIана гов хьажа,—аьлар цо комсаш чуэцаш боахкача дийнахьа шийца болх беча кхалнахага. — ХIаьта шо хьажалаш укхаза, со йоацаш машин йоагIе сиха дIаяхьийталаш вай комсаш.

Из ди цхьа моллагIа дола балха ди хинна ца Iеш чIоагIа лоархIаме ди дар комсаш лелаерашта. ТIеххьара комсий гайдолгаш Iодаьха баьннабар уж. ЧIоагIа сагото йора машинаш ма эшша ца хиларах. Транспортникаша каста-каста тийша болх бора царна шоаш лургья аьннарех ахаш мара машинаш хьа ца яйташ. ХIаьта ханнахьа заводе комсаш дIа ца яхийтача цар дикал йов, маьлха кIала ухкаш талх, мIаьдлу.

ХIаьта цу дийнахьа берригаш а дегаш айденна бар комсаш чуэцара балхаш чакхдоалаш хиларах. Массане а хьинар айдаь къахьегар. Балхаш дIадоладелча денз белгала яр Насе гIулакх даьча плантацера комсаш. Къаьстта дикагIа хьийкъаяр. Из бахьан долаш шийн комсаш чуэца йолаелча денз гIадъяха лелар комсомолка.

ТIеххьарча дийнахьа ю балха итогаш. Цу дийнахьа белгалдаьлар Гардановас гIулакх даьча плантацера планал совгIа кхойтта центнер комсаш яьннилга. Из даькъала ювцаш ловцаш доахар мехкараша. Насе даьхача толамашта къаьстта гIадъяхаяр цун нана, комсаш лелаер Гарданова Iайна, Насеца цхьана къахьегаш бола йижарий Лейла, Маржан, Тамара, Лида.

Совхозе дукха бацар Насе санна комсий хьувкъам кхебаь болхлой.

Укхаза хаттар отт: фу бахьан да из балха селла тIера хилар, мишта карагIдаьннад цунна дукхача шерашка укхаза болх беш хьабоагIарел къахьегаме котъяла?

Цу хаттарашта жоп луш Насе дувц:

—ЗIамига бераш долча хана денз къахьегара тIера долаш кхедаьд тхо нанас. Цо хIама хьаала ца дезаш, тхона тхоашта гора хIара дийнахьа цо хьегаш дола къа. Оалаш да, мехкарий наьнага хьежжа хул. Нийса да из. Тха цIен дукхагIбараш мехкарий ба, хIаьта тхона бола хьокхам тха нана хиннай. Тхо ялх йиша: Хьава, Лида, Тамара, Маржан, Лейла, со наьнаца цхьана совхозе комсаш кхееш да. ХIаьта Аьсетах хьехархо хиннай, вежарий — Хизари Ювнаси механизатораш ба.

Гектарница а йолаш совхозе эггара хьалхарчарца комсаш кхее йолаеннай цар нана Iайна. Района комсаш лелаерашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхарчарца йолаш къахьегарах дукхаза белгалъяьхай мах бола совгIаташ луш а сийлен грамоташ телаш а. ХIаьта укх пятилеткагIа хIара шера комсий хьувкъам лакха хилийтарах СССР кхачан промышленноста министерстваи профсоюза ЦК-ан Сийлен грамота еннай цунна.

Наси школе деша ягIаш йиIиг яр бIаьстии аьхкии комсашта гIулакх де, гурахьа уж чуэца наьна новкъостал де из ухача хана. ХIаьта зIамига йолаш каралаьца гIулакх дика Iомадаьд Насе а. БархI класс яьккха йоалаш дика дайзар цунна комсаш кхеярца дувзаденна дола гIулакхаш: царна маца, мел, малагIаш молхаш етта еза, уж мишта яIа еза, дIа маца ехка еза, кхыдола хIамаш.

Цхьаькха цхьа хIама да,— йоах Насе наьнагара оаха хьаIомадаь — нахаца товш, царца Iимерза, эшача хана царна новкъостала оарцагIдовлаш тхо хилар. Цу оамала мах баь варгвац, хIана аьлча вахаре керттердар наха везаш а цар гIулакха оарцагIвоалаш а хилар да.

ГардановгIар дезал СоагIапча а лоархIаш ба. Цунна дола тешал деций нана а тIехьа, цар виъ дезалхо юрта Совета а МагIалбика горсовета а депутаташ хилар. ГIулакх эшаш моттиг нийсъелча хьаккхашта уж болча боагIа харжархой — цар юртахой. Шоашта могачох цар гIулакхага ца хьожаш уж дIа а бахийтабац Насе, Iайнас, Ювнаса, Маржана.

Соахка бIаьсти дар из. Комсашта гIулакх дара балхаш сихденнадар. Уж хьалъехкаш, молхаш тохаш, оасар деш, йоIаш бар комсаш лелаераш. Уж балхаш доладелча лоархIаме хул хIаране кулг. ХIаьта массехк кхалсаг, дукхача берий ноанош, берашка цIагIа хьажа саг а воацаш бисар. Бригадираца цхьана уйла йир горсовета депутата — фу дича бакъахьа да? Берий беш хьалйизай, цул совгIа гаьнна а я уж цига дIакхувла. ТIакха школе а яха хьехархошца дагаьлар Наси, фу дича бакъахьа да, аьнна. Укхаза цхьана уйла а яь дагадехар пионерийи комсомольцийи актив оарцагIъяккха. ХIара новкъостал эшача, дукха бераш долча цIенна шефство лелайир дешархоша комсашта гIулакх деш бола ноаной мукъабаллалца.

Дукха уйлаш ю Насе комсаш лазарех лорaяра, цар хьувкъам лакхбара эшаш дараш карадерзаде гIерташ.

ХIана аьлча, комсаш кхеяра дукхача шерашка Iоаяь балха опыт а цу культура къайленех лаьца знанеш а эш. Цу балха йоагIаш йола технологи а хьалха латта болх вIаштIехьбаккхара формаш а юкъекхахьа еза. Из а цунца цхьана къахьегаш бараш а хIанз кхеташ ба лаьттана дикагIа гIулакх дой, из кIоаргга довзаш доал дой цо хьалуш дола беркат а совдувргхиларах. Укх шера а тIехьа тIайоагIача хана а комсий хьувкъам дукха лакхбе лаьрхIа я Наси. Цу гIулакха эша знанеш караерзае лаьрхIад цо дешарца а хьадхалаттарий балха опыт Iомаярца а.

Дукха ха йоацаш МагIалбика комсомола горкоме, дIадахача шера толам баьккхача къонача болхлошта «Пятилетка къона гвардеец» яха ВЛКСМ ЦК знакаш луш яр. Цига йийхаяр Гарданова Наси а. Массане а къаьстта къоабалйора из совгIат даларца а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла харжарца а. Из еза цIи цо сийленца лелаергахилларх шеко яц, хIана аьлча, къахьегара тIера я из, наха эшачоа оарцагIъила кийча я.

С. ШАДИЕВ.

В. И. Ленин ваь 115 шу дузаш

ЛЕНИНИ ХІАНЗАРЧА ХАНАРА ДУНЕИ

Чоалханеча, чІоаггІа кхерамеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка белгалдоаккх прогрессивни адамаша В. И. Ленин ваь 115 шу дизар. США администраци керте а йолаш долча империалистически паччахьалкхений реакционни гІозараша, бокъонаш нийсхон Іо а теІаеш, методично дІатІатет дуне термоядерни катастрофана. Империалисташа чакхйоахача суверенни паччахьалкхений гІулакхашта гІожача тайпара юкъегІертара тІаерзаьча агрессе политика тешал ду уж дуненга шоашта хетар дайта гІерташ хилара. Іалама рузкъаштеи Іилма - технически революцена карагІдаьннараштеи монополеша оакхараша санна эксплуатаци еш хиларо тІаоттабу экологически кризиса кхерам. Капиталистически мехкашка чІоагІлуш латт къахьегамхоша яьхача демократически коталонашта еш йола наступлени. Балхазлеи ракови дестамо Іалаьмате боккха кхерам тІаоттабу миллионаш болча наьха вахаран царгарча хьалан. Моцал, къел, социальни Іоткъам тІалатташ да планета тІа бахача наьха доккха дакъа.

Керда XXI бІаь шу хьатІакхача дисар деррига а пхийтта шу мара дац. Мишта накъагІоргда цунна адамаш? Фу дахьаргда цо дуненна, къаьст - къаьстача мехкашта, хІара дезала?

ХІанзарча ханарча цу эггара иргІа долча хаттараштa жопаш тийннад ший хана В. И. Ленина. Цо яхкай социализма хана деррига халкъаш массе оагІув чулоацача, цхьанкха доазув доацача социальни, Іилма-технически, культурни прогрессага бодача новкъа доахилга Іалашле дезача дерригдунен революционни процесса контураш.

Капитализма эггара кердагІча лагІана ше яь анализ ларде а лувшаш, 70 шу хьалха, из дегІадоаладеча В. И. Ленина ходам беш дола дакъа лаьца дола марксистско - ленински теори хІанз а да дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойн болама стратегеи тактикан лард. XX бІаьшерен революцей опыто бакъдир, империализманеи деррига доал монополешка хиларан духьалара берригa болам лаьттан букъа тІа социальни нийсхон общество хьаярга бода никъ цІенбеш дола цхьа тоатол а хиле вІашагІкхеташ хиларах йола ленински вывод нийса хилар. В. И. Ленина хьалххе а гуш хиннача тайпара, Іалаьмате чІоагІа шерденнад хІанз цу къовсама юкъе дакъа лоацарий мугІараш. Капитализмана сов йІаьха йолча моттигаша бІаргашта бІарга а гуш тІа-тІа дукхагІа хьекх дунен географически карта кердача участкашта паргІатон вошали цига оттар хьагойташ дола барсар. США администраце даьча лоархІамех, хІанзле а шовзткъе иттнел кІезгагІа доацача мехкаша айяьй империализмана духьаларча къовсама байракх. Адамлеи доккхагІа дола дакъа да цу къовсама юкъе хьинаре дакъа лоацаш. ЦаІ ах миллиард совгІа нах ба социализм общественно - экономически формаце хьисапе бокъонца долаш дола хІама а хинна дІаэттача е отташ латтача мехкашка бахаш.

ХІанзарча ханара юкъметтера проблема я дунен тІа машар лоаттабар, адамаш термоядерни катастрофана кІалхардахар, сихдаь герз хьаделга соцадар. Монополеш кхы а йІаьхегІа хилийтара, деррига Іаьдал цар бе хилийтаран низ дІахо совбаккхаран империализм духьала я из берригача наьха вахара лоархІаме йола проблема къоастаяра.

«МоллагІча машаро а, — яьхад В. И. Ленина, — бІаьзза шерагІеи боккхагІеи бола никъ хьабелларгба вай влиянена» (ПСС, т. 40, оагІув 247). Цудухьа социальни прогресс бахьан лоаттабеча къовсамах къоастабе йиш йоацаш ба машар бахьан лоаттабу къовсам. Духхьал цу къовсаме тохка а тохк чІоагІ а лу тахан революционерий денал, духхьал по хьаю лаьттарча вахара хамбеш бола берригa нах вІашин кхотабара, хІанзарча замагІа дунен революционни процесса лостам а чулоацам а къоастабеш дола авангардни политически низаш дегІаахара йизза йола кІийле.

В. И. Ленина вахара керттера гІулакх хилар Октябрьски социалистически революци котъяларах. Глобальни революционни процесса нхаь а керттерча даькъо — социализма дунен система, хІанзарча ханара революционни болхлой болам, къамаш мукъадахареи кхыдолеи антиимпериалистически боламаш — даьха заманна лостам луш дола толамаш, адамий историе гола тохаш йола моттиг а хинна дІаэттача Сийлахь - боккхача Октябра влияни бахьан долаш хинна хІама да. В. И. Ленина дилла а лийрхІаб революционерий низ духбувла хьаст эгоизми шоашта йола гІойле лаха гІертари доаллаш йоацача цар цхьоагІонах. Дерригача къамашта, доккхийдараштa а зІамигадараштa а, геттара боккха кхерам тІаоттабеш йолча империализмана духьала цхьана къовсам лоаттабаро хьаю цу цхьоагІон бокъонца йола кІийле.

Хила ма еззара гуманистични я ленински революционность. Антикоммунисташа яххача тайпара, доктринерствах, фаланизмах е эгІазлах хьахиннаяц из, из хьахиннай мугІарерча нахах чІоаггІа дог лазарах, цар хьаштийн эшарийн еча йоакхонех, халкъа массай творчески низех чІоаггІа тешаш хиларах. Идеальни революционни парти лийрхІай В. И. Ленина шоай ираз халкъа эша гІулакх де ираз хилар да аьнна лерхІаш болча халкъа турпалех латташ йолча партех. Цо хержа социализм котъяьнначул тІехьагІа общество политически вІаштІехьъяккхара модель я къахьегама сагах бокъонца вола вахара да, кулгалхо, творец веш дола, бокъонца дизза дола, лерригІара демократи. Наха шоай общества гІулакхаш шерра шоаш леладар, паччахьалкхен а общественни а гІулакхашта доал деча цар хьинаре дакъа лацар дилла а лийрхІад В. И. Ленина социалистически демократизма керттера лостам, маІан.

В. И. Ленина оттаьча революционни къовсама стратеге бІоагІа хинна дІаэттар авангарда нахацара бувзам ма могга чІоагІбанза, цар хьинар айданза, цхьаккха хІама юкъера ца доалийташ деррига къахьегама тІоанаш шоаш мукъадахара болча сакхетамеча къовсама юкъе озанза даргдоацаш хиларах йола положени. Из принцип я Іаьдала керте эттача марксизма - ленинизма иде я ш кулгале лувцача революционни партей сакхетамеча балха чулоацам къестабер а. «Сага дукъа, сага ираз бахьан» яхаш долча коммунистий цу ленински девизо дегаш урaувттаду цар лаьттарча халкъашта юкъе цхьоагІони вошалеи гІулакхаш оттадара, шоай синош ца кходеш къовсам лоаттабара.

Ший политика Советски Союзо де лерхІаш дац берригача къахьегамхой, дерригача мехкий, бухсоццача кхаьчача деррига адамий хьаштaшка хьежжа доаца хІама. СССР гІертац, къоастадаь аьлча, фуннагІа даь а ВІашагІкхийттача Штаташтеи НАТО кхыча мехкаштеи хьалхашка шийна цхьаннена гІойленна хургдола хІама де, тІема кийчо яра тІехьлла.

Деррига халкъаш шийна тІаувзаш бола низ баьб цунах йоаллача гуманизма ленинизмах. Паччахьалкхенашта юкъсра вІашдухьаленаш къестаяра метод цІаккха а хургйоацаш тІом юкъера дІабаккхарах бола ленински тІахьехам тІа-тІа шерагІа хьаллоацаш бараш гучабувл социализм вай замагІа адамле дегІаухаш бола шерра никъ а хинна дІаэтта хилар хІанзарчоа кхеталуш боацараштa юкъе а. Халкъашта юкъе машари иразни хилийтара тІадерзадаь Ленина хьехамах деш дарий гуманно - человечески лостам белгал а боаккхаш, Германски Коммунистически парте Председатела Герберт Мисса нийса белгалдаьккхар, В. И. Ленин кхыча политически мировоззренчески лагерашкарча, цу даькъе кинаэий гІозарашкарча а, машара тІехьарча низех союзникаши партнераши бе лерхІаш хинна хилар. «Деррига машара тІехьара низаш вІашагІтоха дезаш а цунца цхьана гІулакх даим дІатІагІертта леладе дезаш а хилар белгалдаьхача В. И. Ленина машара хьакъехьарча деша даькъе лаьца хинна никъ машара тІехьарча боламцара гІулакхаш леладара дола масал да коммунисташта а вай мехка а». (Машарен социализман проблемаш 1984 ш., № 7, оагІ. 7).

Сихдаь гера хьаделга соцадара даькъера халкъий массаша дІадехараш теркал а ца деш, Іоаеш ба империалисташ исторена чухьа эггара унзарагІча, массехк минута лаьттара вахар хІалакдаь дІадаккха йиш йолаш долча тІемаш дара йолча средствай запасаш. «Валар тол, цІе хулачул», — аьнна дола реакце лозунг да монополистически буржуазена тахан а дагалатташ дола керттердар. Духхьал цуп адамашца моастагІал дола амбицеш юхатохара халкъаша шоай берригa низ тІабахийта лоаттабу къовсам ба прогресс а адам ше дунен тІа хулга а Іалашде йиш йола низ.

Антикоммунисташта чІоаггІа гоама я ленинизм, шоаш боабергболча революце «технологи» лерхІ цар цунах.

Ленински идеяша дІахо а сийрдабоахаш я дикадар во мел долчул, сердало боадол котъяккхарга бода никъ. Уж хинна а хинна хІанз йолаш а я паргІато, демократи, социальни нийсхо бахьан лоаттабеча революционни къовсама къахьегамхой дегаш урaувттаду а даим увттадергдола а сий дола байракх.

Всеволод ИВАНОВ,
исторически Іилмай доктор, профессор.
(АПН).

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ДагадоагІий хьона, новкъост?

...Резуненко дезале ворхІ бер дар. Дерригаш а зІамига. Болх беш цхьа да воацар кхы саг вацар. Цудухьа Василе ворхІ класс ма яькхинге (из дар 1933 шера) дас аьлар:

— КІаьнк, тоъаргья Іа яькха Іилмай курс, вай боккхача дезала гІо эш, балха вахача бакъахьа ва хьо.

«Красный молот» заводе ученикалла балха эттар кІаьнк. Цул тІехьагІа дийшар фабрично - заводской училище. Иштта хилар Василий Федоровичах кадрови болхло. Цу хана Даьхе кхайкар: «Кагирхой, Іомае самолеташ!».

Малхбузехьа гуллуш яр тІема Іаьржа морхаш, массане а кхетадора фашистий цу доккхача вонах вай кІалхардоалалургдоацилга, гайна е гапза, дийхна лаьттачара хьахийца жІали санна, фашист тІавоагІаргволга.

Дукха ца говш хилар советски нах кхийрар, — болабелар Сийлахь - боккха Даймехка тІом.

Ялхазза тІавийхар Василий райвоенкомато. Ялхаззе а арме дІа ца вугаш, юха цІавайтар: Советски Эскаре тоъаш яцар цу хана самолеташ. Цудухьа эггара хьалха эшаш йолча моттиге дІавохийтаргволаш цІаухийташ хиннавар из.

Ше фу дича бакъахьа да ца ховш, сабІарзденна хьуввар Василий. Из деррига а кІорда а даь, повестка хьаялехьа, ворхІазлагІа ше вахар из военкомате. Дехар дир:

— Шоай хьашт долча вахийта, бакъда, цІагІа вагІа са кхы сатем бац!..

Из хьожаву артиллерийски полке. Цига шин бетта гІулакх даьчул тІехьагІа деша вохийт артиллерийски училище. Цига курсаш чакхъяьхачул тІехьагІа, лейтенант яха звани а йолаш, взвода командиралла хьожаву.

Денале дакъа лаьцар Резуненкос Орел яха город юхайоакихача.

Цкъа Орловщинера Городище яхача юрта юххе гитлеровций оборона йоха а яь, чухьийдар вай эскар. ЦІаьхха связь хьадар. ТІема доакъоштеи подразделенештеи юкъера бувзам байра. Командоване Резуненкога аьлар:

— Юхаметтаоттае связь!

— Сайца цин салте а ваьнкха, вахар со, — яхаш дагалувц Василий Федоровича из ха. — Атта декхар дацар тхона тІадиллар. Лакхача моттиге хоадабаь полевой телефонни саьрг бар тха хотта безаш хинар. Из хеттар оаха.

Из бахьан долаш Резуненкона елар ЦІеча Седкъа орден — цун эггара хьалхара тІема совгІат. Василий Федоровича тІехьагІа тІем тІа гойта деналера гІулакхаш а дисадац Даьхено боагІа мах ца беш — цунна еннай кхы а тІема пхи орден. Бакъда, фронтовика эггара хьамсарагІа а эггара езагІа а я из — хьалхара яр.

ТІехьагІа Резуненкох артдивизиона разведка начальник хул. Цкъа Брянски хьунашка чоалхане хьал эттар. Фашисташта дагадар, цар лерхІар ха а довза а каравоалаве везаш вар цхьа немце. Из гІулакх тІадиллар Василе группана. Из тайпа декхар тІадожадаь немцаша вайгахьа а хьожаяь хиннаяр шоай группа. Вайчара хьалхагІа зийна хиннабар фашисташ. Цудухьа шоаш гуча а ца боалаш, шин даькъах бекъабелар ераш, цхьан группо эпсар каравоалавергволаш, вокхар — юхебиса фашисташ боабергболаш.

Дийхна гаьнашта юххе лечкъа дІаэттар вай бІухой. Немций хьатІакхоаччаше етта йолаелар вай автоматаш. Кхо фашист ведда кІалхарваьлар, вожаш боабир, хІаьта акхарна юкъе эггара низболаш волча Гончаренкос а Матюнкос а каравоалавир эпсар. Цу разведкера цхьа саг ца къасташ юхабийрзар вай салтий.

Цул тІехьагІа а уж тайпа рейдаш дукха яьй Резуненкос а цун новкъосташа а.

Ветерана къаьстта дагалатт 1943 шерара август бетта цхьа сайре. Окопе яр партсобрани. Цун повестка: «Парте дІачуэцар. Болалуча тІемо коммунисташта хьалхашка оттадеча декхарех».

Резуненко Василена рекомендаци елар дивизиона командира Христюка, батарей командираша Лисицкеи Паршинеи.

Массавола коммунист раьза а волаш, дІанйцар Василий Федорович парте мугІарашка.

Резуненко орденски книжка тІа дІаязъяь я, вай лакхе йийца ЦІеча Седкъа орден йоацаш, Сийлахь - боккхача Даймехка тІема хьалхарча а шоллагІча а степена шишша йиъ орден, царел совгІа, — Александр Невске орден.

ТІом чакхбаьнна цхьа шу даьлча, Грозне цІавера капитан Резуненко. Ше хьалха хиннача балха юхавахар. ХІанз из «Чечингтранса» ПАТО № 1 йолча АТХ мастер ва. 69 шу даьнна вале а, хьинаре дакъа лоац цо моттигерча партийни организаце балха. Из ва цун секретара заместитель. Цо кулгалду тІехдаьккха малар мелаш болча нахаца къовсам лоаттабара йолча комиссена.

Каст-каста хул из № 3 йолча юкъерча школе. Цига цо дувц ший а ший новкъостий а тІема наькъех.

Атта дац тІема а, парте а, къахьегама а ветерана уж деррига хІамаш дагалувца а дувца а. Бакъда, цо дика кхетаду: кхувшйоагІача тІехьенна из ха а довза а дезилга.

Н. КРАСНОВ.

Вахаре а балха а йиІигашта эшаргдола тайп-тайнара хІамаш Іомаду Назранерча № 27 йолча ГПТУ. Къаьстта белгалъяьнна я укхаза Караченцова Любовь Ивановнас кулгалдеш йола кхалнаьха барзкъаш тега мехкарий Іомабеш йола группа.

Шин шера укхаза дийшача лакха квалификаци йола специалисташ хул кхалнахах. Укх сурта тІа вайна гу хьалхарча шера дешаш болча мехкараштa кхалнаьха барзкъа тега Іомадеш йоалла Л. И. Караченцева (аьрдехьараяр).

С. ПУГОЕВА сурт.

ЮБИЛЕЙНА ХЕТАДАЬ ХЬАЖАР

ТІЕМА А МАШАРА А ТЕМА

Сийлахь - боккхача Даймехка тІем тІа советски халкъо фашистски Германи йохаяь Котало яьккха 40 шу дизара хетадаьча самодеятельни художественни кхолламa Ерригсоюзни хьажара III тур тІеххьара чакхъяьккхар Нохч-ГІалгІайчен профтехучилищашеи юкъерча школашеи.

Цига профтехучилищай программа, шин отделенех латтар. «ЦІаккха бовшбоаца дагалоацам» яхаш дар хьалхара дакъа. Цун керттера чулоацам — тІема ханара стихаш, иллеш. Белггала дар СПТУ-26 хоро дІааьнна А. Шахбулатова «Хьамсара даьхе Росси» яха илли, цу училищерча Дернова Ольгас йийша К. Симонова «ДагадоагІий хьона, Алеша, Смоленщина наькъаш» яха стихотворени. Сакъердаме дийкар СПТУ-5 духовой оркестро дІалокхаш хинна Б. Окуджава «Цхьа Котало эш вайна» яха илли а. ТІом болча хана Даьхе лораеш, баха хьогаш, ханал хьалха байнача кагийча наьха а мехкарий а письмоех, тІемах лаьца дувцача, советски поэтий стихаех, иллей муамех хьалйиза, зрители дегаш тохадолийташ яр «ЦІи йоаккхаш дагалоацаргва вай хІаравар» яха СПТУ-7 дешархоша кийчъяь литературно - музыкальни композици.

ШоллагІча отделене репертуар дукхагІча даькъе халкъарех латтар. Уж дар эрсий, нохчий, гІалгІай, хІирий, черсий, азербайджаний халкъараш. ХІара коллективо ши-ший тайпара йола говзал гучайоаккхаш оттадаьдар уж.

Бакъда, цига мел гулвенна саг цецвоаккхаш ши номер яр цига диъ шу даьннача кІаьнка Музаев МухьмадІаьлас кийчъяьр. ХьалхагІа цо хьекхар «ЗІамига мангалхо» яха халкъар-сурт. Бокъалдар аьлча, из-м халкъар хинна Іацар. Мангал хьокхаш воаллача сага къахьегам, хоза дужаш долча кесо из гІадвугаш хилар, кІаьдвалар, хІама даар. Болх чакхбаьнначул тІехьагІа дІавижа зурма локхаш салаІар — бІарчча вахара - лелара хореографически баллада яр вокккхача артиста говзалца цу кІаьнко гойтар. Иштта, массавар цецвоаккхаш фатаца тІехьара хоза тоабир цун дас аккордионаца дІалокхаш хинна вайнаьха муамаш а.

Профессионально - технически училищай концерте Іалаьмате дика йийкар Нохч-ГІалгІай АССР искусствай заслуженни деятель, Нохч-ГІалгІай АССР Ленински комсомола преме лауреат Р. Ибрагимов дирижер а волаш «Нийсархо» яхача профтехобразоване управлене, илле а халхара а халкъа ансамбла халкъа инструментий оркестро дІалекха «Лоамашка сатессад» яхеи «Лезгинка» яхеи вайнаьха мелодеш.

Тайп-тайпарча жанрех йола бІаь совгІа номер юкъейоагІаш доккха концерт дар цу туре республика школьникаша оттадаьр. Лакхача профессиональни говзалца кийчъяь, тайп-тайпара дукха номераш яр цунна юкъе. ХьалхагІа денз йовзаш йола берий коллективаш а солисташ а цІаькхаза бІаргабайта ца Іеш, дукхa дика керда хІамаш а гучадаьхар хьажаро.

Къаьстта чІоагІа наьха самукъадоаккхаш, тІехь - тІайоагІача хана лорае а профессиональни тоае а еза безаме оазаш йолаш, массехк йиІиг - илланчархо а чтец а гучаяьхар укхаза. Кхыметтел дукхача хана денз искусстве болх беш бола специалисташ а композитораш а цецбоахаш даьккхар царех цхьабараша шоай иллеш. Уж ба: «Нана-Наьсаре» яха гІалгІай илли даьккха Назрановски районера Барахоева Лида, «Алал сога, хьазилгаш» яха илли аьнна Малгобекерча № 1 йолча юкъерча школера Богатырева, Урус - Мартанерча № 7 йолча юкъерча школера Мусаитова Луиза, Алиева Мадина. Хоза дийкар цар дІаоалаш хинна «Сакъердаме поткаш» яхача передачера «Художник» яхеи «Сапожник» яхеи ши илли.

Барахоева Лидай оазах лаьца вовзаш волча композитора Бексултанов Іумара аьлар:

— Іалаьмате дика оаз йолаш йиІиг я Барахоева Лида. Цул совгІа, йоккха опыт йолаш волча илланчархочо санна, сцена тІа эхь хеташ озаенна йоацаш а я из. Бокъалдар аьлча, чІоагІа лорае еза Лидай оаз. Дагадех - деххача иллеш даха ца кхувлаш, каст-каста специалисташка дІахьокхаш лораеш лелае еза из. Тахан из ше а лоралой, да, нана, хьехархой, специалисташ оарцагІбаьнна цунга хьожаш хуле, цунах йоккха илланчархо хила тарлу.

Цу тайпа кхы а массехк бер белгалдаьлар цу хьажаре. Техкача, хьежача кхы а дукхa корадоагІаргда вайнаьха бераштa юкъе уж тайпа говзадараш. Хьанна хов царех вай республика цІи йоаккхийтаргйолаш илланчархой хургбий?!

Стихаш дика йийшар укхаза Алхастерча Ганиева Аьсета, Итум-Калерча Амаевас, Орджоникидзевскерча Тумгоева Асеси Исаева Лидаси, ГІойтарча Тагирова Заремас, Наурерча О. Девашова, дукхача кхычар.

Массехк литературно-музыкальни композици а гойтар республика дешархоша. Царна юкъе тематически кІоаргагІа а, дикагІа оттаяь а кхоачашъяь а яр Шелковскерча юкъерча школа дешархой агитбригадо хьекха «Хьежаш да тхо хьога, фестиваль!» яха композици.

Лоацца аьлча, кІоарга чулоацам болаш сакъердаме программа яр республика дешархоша Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизара накъадолхаш кийчъяьр.

Б. АБАДИЕВ.

ФЕ ХИЛА

НаькъагІа лелара Правилай 96 пункте дІаяздаь латт: Оттабаьча боарамал тІех ца йоаккхаш, наькъагІа лелача машиний дукхал, наькъеи атмосферни хьалаш, хІаьта иштта транспортни средства башхалонаши тІера мухьи теркал а беш лехка денхарийла ва водитель транспортни средство.

Уж хІамаш теркалдаьдац Алтайски края Иглы яхача юртара вай республике баха ший гаргара нах болча венача госномераш а йоацаш йолча «Жигуле» водитела А. А. Китаева. Урус-Мартанан Ачхой-Мартанаи юкъерча наькъагІа сов сиха водаш цо теркалъьяц наькъа тІа латта К—701 яха трактори цун телха моттиг тоаеш ваьлла водитель В. Э. Тафуеви. Ше ма йодда тІатехай цунна «Жигули» А. А. Китаева трактора водитель а вувш, легковой машина чу ваьгІача 6 сага хала човнаш а еш.

Цу кІирандийнахьа, сайрийна 8 сахьат даьннача хана Ростов—Баку наькъагІа 777-ча километре Ачхой-Мартане вахача «Волга-М21» водитела И. М. Муртазова Шаьла района Дачу-Борзое вахача водитела С.-Х. Исламгиреева лехкаш хиннача «Жигулена» тІатехай машин. Из автоавари хиннача метте 3 саг вийнав, 6 сага човнаш яьй.

ДІадахача кІирагІа (11 апрелера 18 апреле кхачалца) НГІАССР наькъашка 12 автоаварн яьй 4 саг ве а вувш, 23 сага човнаш а еш.
НГІАССР МВД ГАИ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

«Біаьсти». Х.-Б. ИСРАИЛОВА этюд.

ТЕЛЕВИДЕНИ

20 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Коталон стратеги». Дукха сереш йола телевизионни документальни фильм. 10-гІа фильм — «Керттерча лостамагІа».
9.50 — «Дика товараш дукхагІа».
10.20 — «Художникех дола дувцараш». СССР халкъа художник В. Цигаль.
10.55 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ульяновскера передача.
11.45 — Коммунистически субботника дневник.
12.00 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Котбаьннараш» яха тІема ханарча доттагІий клуб. 31-ча эскара ветеранаш вІашагІкхетар.
13.15 — РСФСР Паччахьалкхен духови оркестра выступлени.
13.30 — «Дезали школен». Телевизионни журнал.
14.00 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламах йола Дунен халкъашта юкъерча VI-ча телевизионни программай фестиваль «Шиъ лелаш вола музыкант» (ГДР).
14.30 — Коммунистически субботника дневник.
14.45 — «В. И. Ленин. Вахара оагІонаш». «Цкъа хьалаьца никъ» яха дукха сереш йола телевизионни фильм. 3-гІа фильм — «ГІаьметтаоттар».
15.45 — «Московский» яхача совхоз-комбината академически хора выступлени.
16.00 — Политически обозревателя Г. В. Пряхина къамаьл.
16.30 — «БІаргашта гушдар — теша халадар».
17.30 — «Европана кхерам тІатувсар — дуненна кхерам тІатувсар» яхача документальни фильма премьера.
18.35 — «Цирка арена тІа».
19.20 — «Хьай цІи дагайоагІаш хила». Художественни фильм. «Мосфильм» «Иллюзион» (Польша).
21.00 — «Ха».
21.45 — «Смена яьнначул тІехьагІа». Ерригсоюзни коммунистически субботника хетадаь дола, Московски производственни объединене «Серго Орджоникидзе цІерагІча станкостроительни заводе» оттадаь концерт.
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Іуйранара гимнастика».
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — Куба муамаши ритмаши.
8.55 — Свердловски телевидене студе программа.
10.05 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
10.35 — «Болдински гончараш». Горьнера передача.
10.55 — «Путешественникий клуб».
11.45 — «Хьай нулг хьада». Политически илле концерт.
12.50 — «Шоана хетар», «Реформа болх беш я».
13.20 — Кхоана — советски Іилман Ди. «СевкавНИПИнефть» институт».
13.50 — Киножурнал.
14.30 — «Ансамблах дола дош». «Хьаста оаз», «Шун дехарех дола вІашагІкхетараш» яхача циклцара (нохчий меттала).
14.35 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «Нагахьа кхераша къамаьл деш хилча». Музыкальни передача.
15.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени.
16.00 — Мультфильм.
16.20 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Швеце сборни — Финлянде сборни. 2-гІеи, 3-гІеи периодаш. ЧССР-ера трансляци.
18.00 — «Дебют». Молдавски ССР Паччахьалкхен академически опереи балетеи театра къона солисташ.
18.30 — Поэзи. П. Багданов.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Динамо» (Киев). 2-гІа тайм.
19.50 — «Нохч-ГІалгІайчен кІира».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Къахьегама цІей.
20.25 — Коммунистически субботника доакъошхошта лаьрхІа концерт.
21.00 — «Ха».
21.45 — Хоккеях йола дунен чемпионат. СССР сборни — ГДР сборни. 2-гІеи, 3-гІеи периодаш. ЧССР-ера передача.
23.20 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Канада сборни — США сборни. 2-гІеи, 3-гІеи периодаш.

21 АПРЕЛЬ
СОВЕТСКИ ІИЛМАН ДИ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Самодеятельни художественни кхолламга Ерригсоюзни хьажар.
8.35 — «Кастта со геттара а къастаргва бералцара» яхача документальни фильма премьера.
9.20 — «Спортлото». 16-гІа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.00 — «Советски Союза гІулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле». Киевера передача.
11.45 — «Іуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Экрана тІа Сибарегіе я». Киножурнал.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — «ДоттагІален наькъаща». СССР-и ПНР-и сотрудничествах йола киноочерк.
14.20 — С. Дангулов — «МукІарал». ССР Союза Паччахьалкхен академически ЗІамагІча театра фильм-спектакль.
16.45 — Тахан советски Іилмач Ди.
17.15 — «Шун наьхаташка хьежжа». Музыкальни передача.
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — Мультфильмаш: «ГІозлен илли», «БІаьстан фаьлг».
19.25 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Динамо» (Тбилиси). 2-гІа тайм.
20.10 — «Из хиннад дукха ха йоаццаш...». Сергей Владимирович Образцова дувц. 30-ча шерашка хиннача эстрадни искусствах.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хоккеях йола дунен чемпионат. ФРГ сборни — СССР сборни. 2-гІеи, 3-гІеи периодаш. ЧССР-ера передача.
22.55 — Футбольни обозрени.
23.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дІаотта!».
8.20 — «Деррига ха безам баса». Киножурнал.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — Брянсках долча телевизионни документальни фильма премьера. «Дийна дагалоатам».
10.05 — Концерт.
11.05 — Сийлахь - боккхача Коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь - боккха Даймехка тІом» яха киноэпопея. 18-гІа фильм — «Берлин бахьан хинна тІом», 19-гІа фильм — «ТІема тІеххьара юкъ».
12.40 — Фаьлг болча хьоашагІа. «Гоамача кизгай паччахьалкхе».
14.20 — «СелаІад» яхача халкъа кхолламох йола Дунен халкъашта юкъерча VI-ча телевизионни программай фестиваль. «Шиъ лелаш вола музыкант» (ГДР).
14.50 — «Тха корреспонденташа дувц».
15.20 — ГІорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ. А. И. Хачатурян.
16.05 — Мультфильмаш.
16.30 — ЧССР-ера музыкальни передача.
17.00 — «Дийнача хІамай дунен тІа».
18.00 — Документальни фильм.
18.10 — Илли оал Лятошинске цІерагІча камерни хора. Киевера передача.
18.30 — 1905—1907 шерашка Россе хиннача революце 80 шу дизарга. «Пролог» яха художественни фильм.
20.00 — «Бийса даьнала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Дунеи кагирхойн».
20.50 — «Джайлау дІадода ахна». Телевизионни документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Дика Іуйре». Художественни фильм.
23.00 — «Концертий сезон». Фильм-концерт.
23.20 — Хоккеях йола дунен чемпионат. ЧССР сборни — США сборни. 2-гІеи, 3-гІеи периодаш. ЧССР-ера трансляци.

РАДИО

20 АПРЕЛЬ
ЕРРИГСОЮЗНИ ЛЕНИНСКИ КОММУНИСТИЧЕСКИ СУББОТНИК

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.44 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.47 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала).
6.50 — «Къахьегамо доаних сага сий» (нохчий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гІалгІай меттала).
8.35 — «Даха а лела а новкъостал ду тхона иллеша». Концерт (эрсий меттала).
10.15 — «Хьамсарча Даьхенна — дегай йІовхали кулгаша хьадери» яха литературно-музыкальни композици (нохчий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
11.30 — «Литературни Нохч-ГІалгІайче» (эрсий меттала).
12.40 — «Машарен къахьегамеи иллеш» (гІалгІай меттала).
13.00 — «Парте тІахьехамаща дог айду» (гІалгІай меттала).
15.15 — «Терски казакий иллей фольклора оагІонаш» яхача циклера йола передача (эрсий меттала).
16.00 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаяь лаьрххІа йола выпуск (эрсий меттала).
16.10 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаяь лаьрххІа йола выпуск (нохчий меттала).
16.20 — Ерригсоюзни ленински коммунистически субботника хетаяь лаьрххІа йола выпуск (гІалгІай меттала).
16.30 — «Даха а лела а новкъостал ду тхона иллеша» яха концерт (гІалгІай меттала).

21 АПРЕЛЬ
СОВЕТСКИ ІИЛМАН ДИ

7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
7.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
7.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттамах
8.25 — «Ленинах илли оал бола хоам (эрсий меттала). вай» яха концерт (эрсий меттала).

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктохкама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностеи транспортеи — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ02079. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1934.